POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE OPOLSKIM NA LATA 2016-2025

Opracowanie:
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim
z siedzibą w Poniatowej

Poniatowa, 2016

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP 4
1.1 Podstawy prawne strategii 4
1.2 Zgodność ze strategiami europejskimi 5
1.3 Zgodność z dokumentami krajowymi 6
1.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi 8
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII 9
2.1 Przebieg procesu wypracowania Strategii 9
III. CHARAKTERYSTYKA POWIATU 12
3.1 Dane terytorialno-administracyjne 12
3.2 Uwarunkowania demograficzne 13
Struktura wiekowa ludności 14
Ruch naturalny ludności 14
Migracje ludności 15
3.3 Edukacja 16
3.4 Opieka zdrowotna 22
3.5 Pomoc społeczna 23
3.6 Usługi opiekuńcze 25
3.7 Formy aktywizacji społecznej 26
3.8 Organizacje pozarządowe działające w obszarze pożytku publicznego 26
IV. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W POWIECIE 30
4.1 Analiza problemów społecznych w powiecie opolskim 35
Ubóstwo 35
Bezrobocie 37
Niepełnosprawność 42
Starzejące się społeczeństwo 52

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza 57
Przemoc w rodzinie 61
Uzależnienie od alkoholu 71
4.2 Analiza SWOT 73
V. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I SPOSÓB ICH REALIZACJI 78
5.1 Misja i wizja rozwoju społecznego powiatu opolskiego 78
5.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań 79
5.3 Harmonogram realizacji strategii 92
5.4 Programy 100
VI. RAMY FINANSOWE 101
VII. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII 103
7.1 System monitorowania Strategii 103
7.2 Ewaluacja Strategii 106
VIII. SPIS WYKRESÓW 111
IX. SPIS TABEL 113

I. WSTĘP

1.1 Podstawy prawne strategii

Opracowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zadaniem powiatu wynikającym z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.), zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025 jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 poz. 1445 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 332);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 nr 127 poz. 721 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2015, poz. 149 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 nr 43 poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 poz. 1286 z późn. zm.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 poz. 124 z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2015 poz.114 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015 poz. 1390);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2015, poz. 859);
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2014 poz. 1118 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.).

1.2 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013), który jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach:

Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

1.3 Zgodność z dokumentami krajowymi

Strategia zgodna jest z następującymi dokumentami strategicznymi:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020*: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegająca ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na*

rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.

3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego.*

4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*

5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

1. dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy;
2. rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy;
3. modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia;
4. wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Program powstał w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy i określa szczegółowe działania w zakresie:

1. zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
2. oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;

3. podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy;
4. upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

1.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Działania zaproponowane w Strategii wpisują się w następujące cele dokumentów strategicznych regionalnych i wojewódzkich:

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020

W strategii wyróżniono 7 celów głównych:

1. Wzrost zatrudnienia i ograniczenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do 2020 roku.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, włączenie społeczne oraz wzrost aktywności i udziału w życiu społecznym osób starszych.
3. Budowa spójnego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę w województwie lubelskim.
4. Włączenie niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w życie społeczne i zawodowe.
5. Włączenie osób z zaburzeniami psychicznymi w życie społeczne i zawodowe.
6. Aktywne społeczności lokalne województwa lubelskiego.
7. Budowa efektywnej ekonomii społecznej w województwie lubelskim.

Strategia-Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą 2030)

Cele strategiczne ww. strategii rozwoju obejmują:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu.
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.
4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia;*
- *Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020;*
- *Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla województwa lubelskiego na lata 2012 – 2016;*
- *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubelskim na lata 2013-2020*
- *Program Współpracy Województwa Lubelskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu powiatu opolskiego.

2.1 Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego
- diagnoza sytuacji społecznej powiatu
- planowanie działań.
- opracowanie dokumentu

W celu zastosowania partycypacyjnego modelu opracowania Strategii przeprowadzono 3 grudnia 2015 r. spotkanie warsztatowe, w którym uczestniczyli następujący przedstawiciele instytucji i organizacji z Powiatu Opolskiego:

1. Małgorzata Stępień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej
2. Bogumiła Pluta, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu Lubelskim
3. Jadwiga Religa, Muzeum Regionalne w Kluczkowicach
4. Elżbieta Żyszkiewicz, Powiatowa Biblioteka Publiczna w Opolu Lubelskim

5. Tadeusz Burek, Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Poniatowej
6. Katarzyna Fedorowicz, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
7. Emilia Rzepka, Zarząd Dróg Powiatowych w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej
8. Marta Krzeszowska, Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Pinokio" w Poniatowej
9. Izabela Rodzik, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Starszych w Opolu Lubelskim
10. Barbara Piłat, Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie nad Wisłą
11. Aneta Śmich, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej
12. Monika Smaga, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej
13. Justyna Kocon, Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
14. Małgorzata Kalinowska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
15. Anna Dziaduch, Miejsko-Gminna Publiczna Biblioteka w Poniatowej
16. Sebastian Żydek, Komenda Powiatowa Policji w Opolu Lubelskim
17. Małgorzata Mazurkiewicz, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowie
18. Krystyna Piłat, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej
19. Zbigniew Małyska, Stowarzyszenie Diabetyków - Koło w Poniatowej
20. Teresa Grelewska, Stowarzyszenie Diabetyków - Koło w Poniatowej
21. Ewa Żyła, Stowarzyszenie Diabetyków - Koło w Opolu Lubelskim
22. Marzena Smaga, Polski Związek Niewidomych – Koło w Opolu Lubelskim

Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie:

- analiza sytuacji społecznej w powiecie w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych, policji,
- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego powiatu.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w powiecie:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w powiecie,
- określenie zasobów społecznych powiatu,
- badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia.

Formułowanie założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025*)* w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju powiatu,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w powiecie,
- określanie sposobu zarządzania realizacją Strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego *www.stat.gov.pl,* Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie opolskim, Komenda Powiatowa Policji w Opolu Lubelskim, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu Lubelskim, Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Pinokio" w Poniatowej.

III. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

3.1 Dane terytorialno-administracyjne

Powiat Opolski znajduje się zachodniej części województwa lubelskiego. Graniczy z sześcioma powiatami: puławskim, lubelskim, kraśnickim, opatowskim (woj. świętokrzyskie), lipskim (woj. mazowieckie), zwoleńskim (woj. mazowieckie). Zajmuje obszar o powierzchni 810 km^2. Powiat tworzy siedem jednostek administracyjnych, pięć gmin wiejskich i dwie miejsko-wiejskie. Stolicą powiatu jest miasto Opole Lubelskie. Łącznie na terenie siedmiu gmin znajduje się 196 miejscowości.[1]

Gminy w Powiecie Opolskim:

1. Chodel – gmina wiejska,
2. Józefów nad Wisłą – gmina wiejska,
3. Karczmiska – gmina wiejska,
4. Łaziska – gmina wiejska,
5. Opole Lubelskie – gmina miejsko-wiejska,
6. Poniatowa – gmina miejsko-wiejska,
7. Wilków – gmina wiejska.

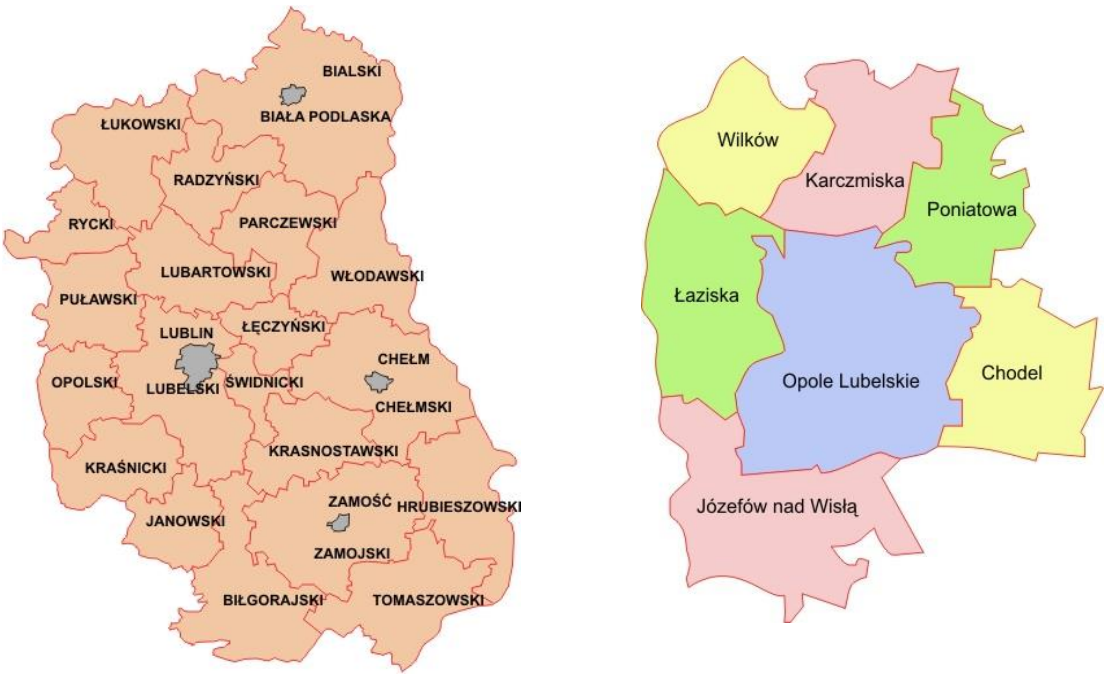

Rysunek 1. Umiejscowienie powiatu opolskiego na tle województwa lubelskiego oraz gminy wchodzące w skład powiatu. Źródło: www.osp.org.pl

[1] Zgodnie z danymi GUS i GUGIK .

3.2 Uwarunkowania demograficzne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. powiat opolski liczył 61542 mieszkańców, w tym 30103 mężczyzn (49%%) i 31439 kobiet (51%%), współczynnik feminizacji wynosi 104. Gęstość zaludnienia na terenie powiatu wynosiła 76 osób/km^2. Największy odsetek ludności – 28,8% zamieszkiwał w gminie Opole Lubelskie. Gminą o najniższej liczbie mieszkańców była gmina Wilków – 7,6%.

W latach 2012-2014 populacja stale się zmniejszała, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. *Liczba ludności powiatu opolskiego z podziałem na płeć w latach 2012-2014. Źródło: dane GUS.*

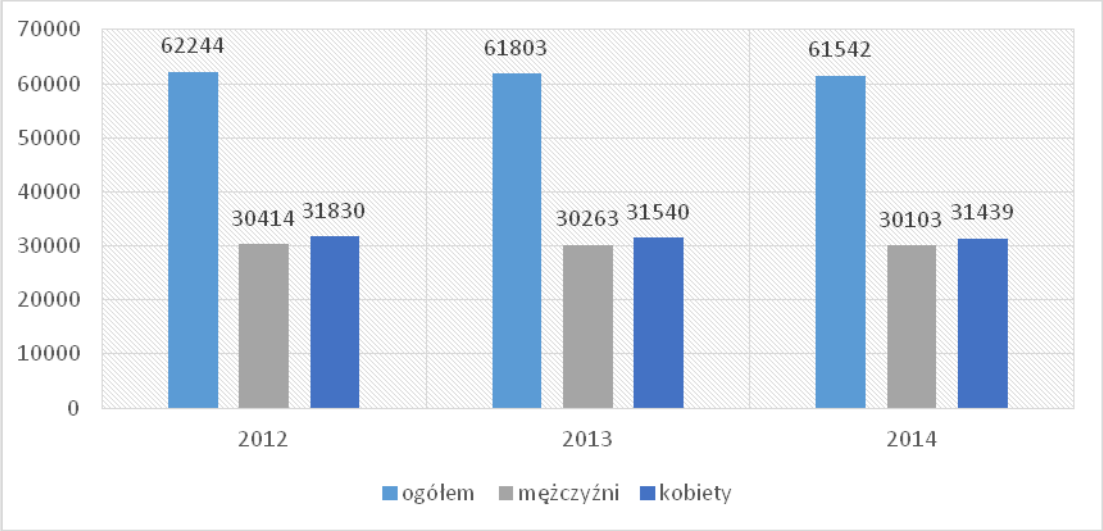

W poszczególnych gminach liczba ludności w 2014 r. przedstawia się następująco:

Tabela 1. Liczba ludności na terenie powiatu opolskiego, z podziałem na gminy w roku 2014. Źródło dane GUS.

Lp.	Nazwa Gminy	Gęstość zaludnienia os/km^2	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1.	Chodel	63	6787	3389	3398
2.	Józefów nad Wisłą	48	6816	3348	3468
3.	Karczmiska	61	5745	2871	2874
4.	Łaziska	46	5065	2478	2587
5.	Opole Lubelskie	91	17719	8617	9102
6.	Poniatowa	174	14752	7076	7676
7.	Wilków	60	4658	2324	2334
Razem:			**61542**	**30103**	**31439**

Struktura wiekowa ludności

W 2014 r. powiat opolski zamieszkiwało 10951 osób w wieku przedprodukcyjnym (17,8%), 38309 osób w wieku produkcyjnym (62,2%) i 12282 osób w wieku poprodukcyjnym (20%). Najwyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (21,3%), a zarazem niskim udziałem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (18,3%) charakteryzuje się gmina Chodel. Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników charakteryzują gminę Józefów nad Wisłą, która posiada stosunkowo niski udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (17,4%) oraz najwyższy wskaźnik udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (21,5%). Podobna sytuacja ma miejsce w gminie Wilków, gdzie udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 17,2%, a ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 21% ogółu ludności, czy w gminie Poniatowa, która ma najniższy wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (16,8%), a ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 20,3% ogółu. Najwyższy udział mieszkańców w wieku produkcyjnym występuje w gminie Poniatowa (63%), gminie Karczmiska (62,8%), gminie Opole Lubelskie (62,7%) oraz w gminie Łaziska (62,6%).

Wykres 2. Struktura wiekowa ludności powiatu opolskiego w latach 2012-2014. Źródło dane GUS.

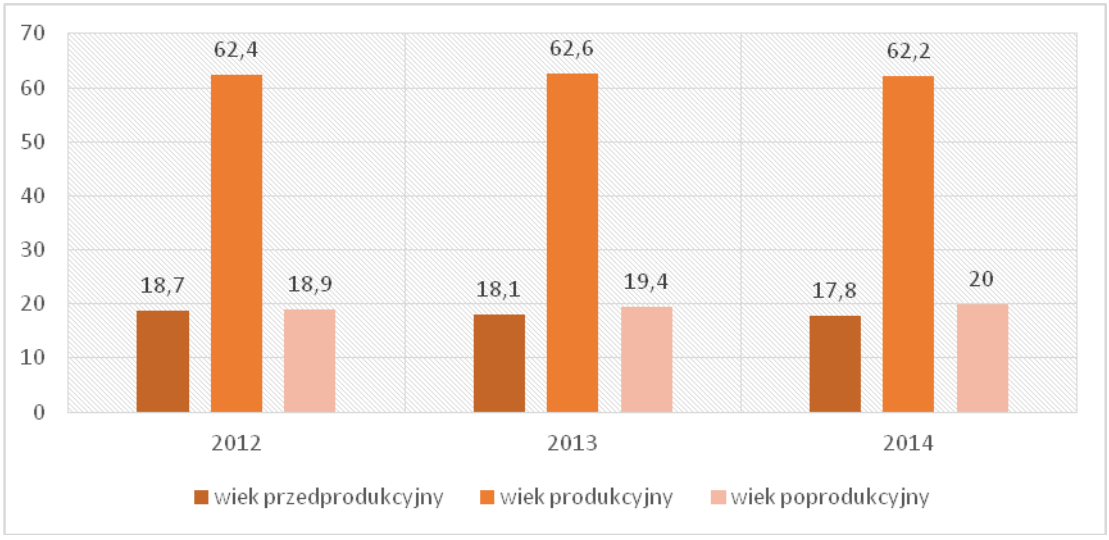

Ruch naturalny ludności

Na obszarze powiatu opolskiego od kilku lat utrzymuje się ujemny przyrost naturalny. W latach 2012 - przyrost naturalny wyniósł odpowiednio w 2012: - 140, 2013: - 217, 2014: - 147 osób. Łączny bilans lat to - 504 osoby.

Wykres 3. Ruch naturalny na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014. Źródło dane GUS.

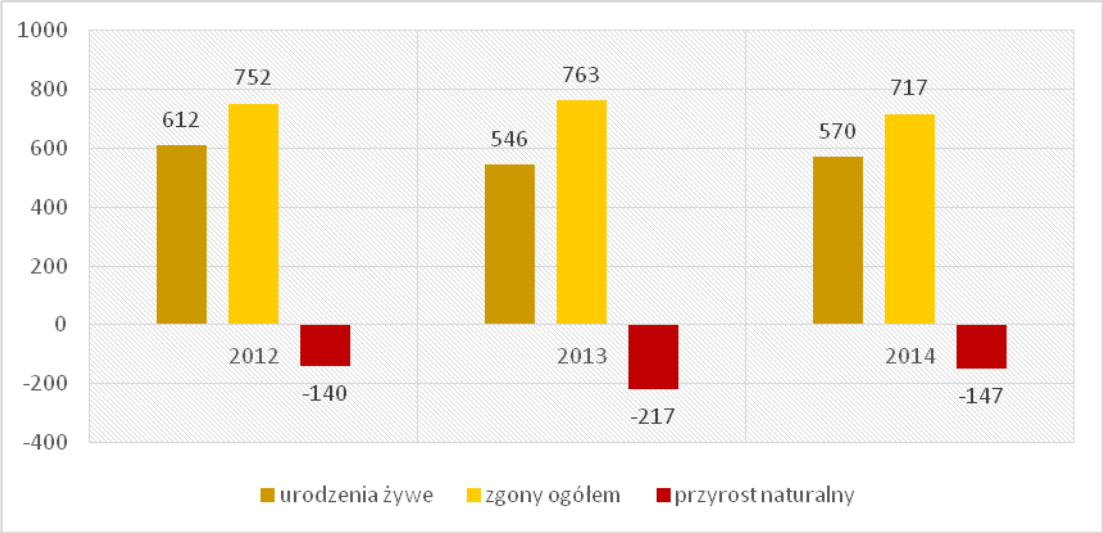

Migracje ludności

Dość niekorzystnie przedstawia się sytuacja powiatu odnośnie migracji. W latach 2012 -2014 utrzymywało się ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. Sytuację ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Migracje na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014. Źródło dane GUS.

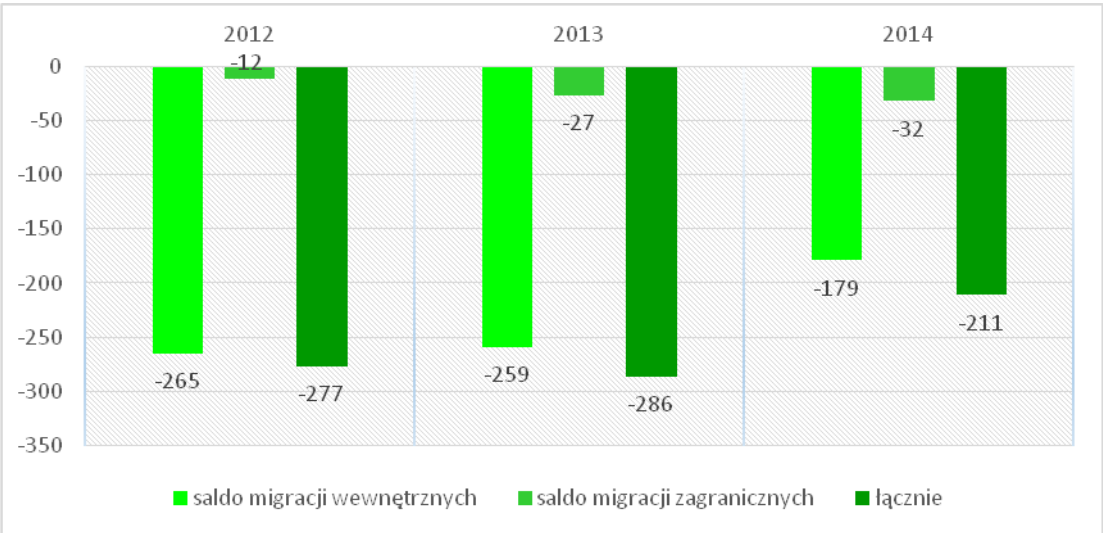

3.3 Edukacja

W powiecie opolskim funkcjonują przedszkola, szkoły szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. Sieć szkół średnich prowadzonych przez powiat opolski:

1. Zespół Szkół w Chodlu, w skład ZS wchodzą:
    - Liceum Ogólnokształcące im Ks. Piotra Ściegiennego o profilu humanistycznym oraz o profilu przyrodniczym
    - Technikum kształcące w zawodzie technik mechanik pojazdów samochodowych
    - Technikum kształcące w zawodzie technik budownictwa
    - Zasadnicza Szkoła Zawodowa o profilu wielozawodowym
    - Technikum Mechaniczne Uzupełniające po ZSZ kształcące w zawodzie technik mechanik
    - Policealna Szkoła Zawodowa kształcąca w zawodach technik ekonomista i technik administracji
    - Liceum Ogólnokształcące Uzupełniające po ZSZ o profilu ogólnokształcącym
2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Karczmiskach, w ramach SOSW działają:
    - Szkoła Podstawowa Specjalna
    - Gimnazjum Specjalne nr 2
    - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1 o profilu wielozawodowym
    - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 2 o profilu wielozawodowym
3. Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Opolu Lubelskim.
4. Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Konarskiego w Opolu Lubelskim, w skład ZSZ wchodzą:
    - Technikum Gastronomiczne
        - zawód technik organizacji usług gastronomicznych
        - zawód kucharz
    - Technikum Hotelarskie
        - zawód technik hotelarz
    - Technikum Fryzjerskie

- Technikum Ogrodnicze w Kluczkowicach
    - zawód technik ogrodnik
- Liceum Profilowane nr II
    - profil usługowo-gospodarczy
    - profil ekonomiczno-administracyjny
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa wielozawodowa
- Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego
    - zawód technik żywienia i gospodarstwa domowego
- Policealna Szkoła Zawodowa
    - zawód technik ekonomista
    - technik usług gastronomicznych
- Policealna Szkoła Zawodowa w Kluczkowicach
    - zawód technik rachunkowości
    - technik agrobiznesu
- Technikum dla dorosłych w Kluczkowicach
    - zawód ogrodnik

5. Zespół Szkół w Poniatowej, w skład Zespołu wchodzą:
    - Technikum
        - zawód technik informatyk
        - technik elektryk
        - technik mechatronik
    - Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
    - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
    - Szkoła Policealna
    - Szkoła Policealna dla dorosłych
    - Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych

Tabela 2. Liczba uczniów w wybranych szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatu opolskiego. Źródło: dane instytucji.

	2012	2013	2014
Liceum Ogólnokształcące w Opolu Lubelskim			
Liczba uczniów	282	230	164
Liczba nauczycieli	28	23	21
Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Konarskiego w Opolu Lubelskim			
Liczba uczniów	606	567	542
Liczba nauczycieli	72	62	60
Zespół Szkół w Poniatowej			
Liczba uczniów Technikum	127	119	102
Liczba uczniów Liceum	131	100	102
Liczba nauczycieli	42	35	32

Wg powyższych danych liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych maleje z roku na rok co ma odzwierciedlenie w liczbie zatrudnianych nauczycieli.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Opolu Lubelskim

Biblioteka Powiatowa jest samodzielną instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury realizującą zadania na terenie całego Powiatu Opolskiego. Sprawuje nadzór merytoryczny nad bibliotekami publicznymi w Powiecie Opolskim. Angażuje się w tworzenie i prawidłowe funkcjonowanie stabilnej sieci bibliotek samorządowych wspierając je w zakresie merytorycznym, organizacyjnym i prawnym. Systematycznie analizuje pracę bibliotek samorządowych oraz realizuje program doskonalenia zawodowego bibliotekarzy. Planuje i wspiera automatyzację oraz działalność kulturalno-oświatową bibliotek publicznych w powiecie. Dla mieszkańców powiatu prowadzi Dział Udostępniania, Informacji i Wiedzy o Regionie oraz organizuje samodzielnie powiatowe formy działalności kulturalno-oświatowej dla czytelników. Jest również koordynatorem działań kulturalnych o zasięgu powiatowym przy współpracy z innymi instytucjami samorządowymi oraz czynnie uczestniczy w działaniach promocyjnych powiatu.

Księgozbiór dostępny w Bibliotece Powiatowej to głównie zbiory regionalne, podręczniki akademickie, ekologiczne, bibliologiczne i inne, które nie są dostępne w bibliotekach publicznych powiatu. Biblioteka posiada bogaty zestaw nowych pozycji wydawniczych z zarządzania, rachunkowości, ekonomii, prawa, administracji, socjologii, pedagogiki, ubezpieczeń, historii powszechnej, historii Polski, dziennikarstwa, public relations oraz

książka mówiona i książki dla osób niedowidzących z dużą czcionką. Obecnie zbiory liczą około 7000 książek, 600 pozycji zbiorów specjalnych w tym zbiory audiowizualne i elektroniczne. Biblioteka pełni również rolę powiatowego ośrodka informacji.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Opolu Lubelskim

Poradnia udziela dzieciom i młodzieży z Powiatu Opolskiego pomocy psychologiczno - pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także wspiera rodziców i nauczycieli w procesie wychowawczym oraz kształceniu dzieci i młodzieży.

Do szczegółowych zadań poradni należy:

Diagnoza

- Diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży.
- Diagnozowanie uzdolnień i predyspozycji.
- Diagnozowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych.
- Diagnozowanie zdolności i zainteresowań z wykorzystaniem testów zawodoznawczych.
- Badania indywidualne i grupowe w celu pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.
- Opiniowanie.
- Orzekanie o potrzebie:
    - kształcenia specjalnego,
    - zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,
    - nauczania indywidualnego,
    - o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.
- Wprowadzanie do warsztatu pracy nowych narzędzi diagnostycznych.

Terapia indywidualna

- Terapia rodziny.
- Terapia Integracji Sensorycznej.
- Terapia psychologiczna indywidualna:
    - ogólnorozwojowa,
    - zaburzeń lękowo – depresyjnych,
    - nadpobudliwości psychoruchowej,
    - trudności adaptacyjnych,

- problemów wieku dojrzewania,
- moczenia nocnego,
- zaburzeń odżywiania,
- zagrożenia uzależnieniem

- Terapia logopedyczna:
  - terapia wad artykulacyjnych,
  - terapia rozwojowej niepłynności mowy,
  - terapia jąkania,
  - terapia dzieci z opóźnionym rozwojem mowy,
  - terapia dzieci z oligofazją,
  - terapia dzieci z alalią,
  - terapia dzieci z rozszczepem.
- Terapia pedagogiczna:
  - korekcyjno-kompensacyjna,
  - dydaktyczno-wyrównawcza,
  - specyficznych trudności w nauce,
  - dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki,
  - dzieci autystycznych,
  - ogólnorozwojowa.

Konsultacje psychoedukacja

- Szkoła dla rodziców i wychowawców - warsztat umiejętności wychowawczych;
  - Rodzeństwo bez rywalizacji.
  - Nastolatek.
- Stały punkt konsultacyjny w Poradni – dla rodziców, nauczycieli, uczniów.
- Porady indywidualne na terenie Poradni bez badań.
- Punkty konsultacyjne na terenie szkół i placówek.
- Konsultacje dla dyrektorów szkół, pedagogów szkolnych, nauczycieli w ramach pracy terenowej.
- Prowadzenie szkoleniowych Rad Pedagogicznych na terenie szkół i placówek.
- Prelekcje, pogadanki, wykłady dla rodziców na terenie szkół.
- Zajęcia grupowe dla uczniów w oparciu o autorskie programy:
  - Zabawa słowami, Zabawa matematyką,
  - Grupa rozwoju osobowości,

        - Zajęcia psychoedukacyjne dla gimnazjalistów,
        - Zajęcia integracyjne dla klas pierwszych na każdym etapie edukacyjnym,
        - Zajęcia rozwijające kreatywność i twórcze myślenie na bazie „Odysei umysłu”.
    - Zajęcia warsztatowe dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – zwłaszcza maturzystów – z zakresu:
        - Komunikacji,
        - Technik uczenia się,
        - Uzależnień i innych współczesnych zagrożeń,
        - Wzmacniania poczucia własnej wartości.
    - Popularyzowanie wiedzy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej.

Doradztwo zawodowe

- Porady indywidualne dla młodzieży dotyczące określenia predyspozycji zawodowych i pomocy w wyborze szkoły ponadgimnazjalnej.
- Prowadzenie zajęć aktywizujących do wyboru zawodu dla uczniów gimnazjum.
- Organizacja Targów Szkół Ponadgimnazjalnych Powiatu Opolskiego.

Grupy wsparcia

- Grupa Wsparcia Pedagogów Szkolnych .
- Grupa Wsparcia Psychologów.
- Grupa Wsparcia Logopedów.
- Grupa Wsparcia Doradców Zawodowych.
- Grupa Wsparcia Rodziców – uczestników edycji S R i W Nastolatek.
- Grupa Wsparcia i Współdziałania Pracowników Poradni Ościennych.

Profilaktyka

- Przesiewowe badanie słuchu programem „Słyszę” i „Widzę”.
- Przesiewowo badanie mowy.
- Badanie skalą ryzyka dysleksji.

Mediacje i interwencje kryzysowe

- Działania mediacyjne między stronami konfliktu (uczniami, rodzicami, nauczycielami).
- Interwencje kryzysowe.

Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz nauczania indywidualnego w latach 2012-2014 przedstawia się następująco:

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego dla uczniów niepełnosprawnych w latach 2012-2014. Źródło dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Opolu Lubelskim.

	2012	**2013**	**2014**
Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych	83	96	93
Liczba orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego dla uczniów niepełnosprawnych	38	46	51

Jak wynika z powyższych danych zwiększa się liczba orzeczeń wydanych przez poradnię dla dzieci niepełnosprawnych.

3.4 Opieka zdrowotna

Usługi w zakresie ochrony zdrowia w poszczególnych gminach prowadzą następujące placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej:

W gminie Chodel

- NZOZ „MEDICAL”, Chodel
- NZOZ „SEMPER”, Ratoszyn Drugi

W gminie Józefów nad Wisłą

- NZOZ Boiska, Józefów n/Wisłą
- NZOZ „ZDROWIE”, Józefów n/Wisłą

W gminie Karczmiska

- „Panaceum”s.c. Praktyka Lekarza Rodzinnego w Karczmiskach

W gminie Łaziska

- NZOZ „ESKULAP”, Łaziska

W gminie Opole Lubelskie

- NZOZ „MEDYK”, Opole Lubelskie
- NZOZ „VITA-MED”, Opole Lubelskie
- NZOZ „VIVA-MED”, Opole Lubelskie
- NZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia, Wrzelowiec

W gminie Poniatowa

- NZOZ “PAN-VITA”, Poniatowa
- NZOZ „Nasza Przychodnia” Poniatowa

- NZOZ, Niezabitów

W gminie Wilków

- SPZOZ Gminny Ośrodek Zdrowia, Wilków

Mieszkańcy powiatu mają dostęp do trzech Przychodni Specjalistycznych, które wchodzą w skład Powiatowego Centrum Zdrowia sp. z o. o. z siedzibą w Opolu Lubelskim.

Na terenie powiatu funkcjonuje jeden szpital, który zlokalizowany jest w dwóch obiektach: w Opolu Lubelskim i w Poniatowej.

Szpital w Opolu Lubelskim dysponuje następującymi oddziałami:

- Oddział Chirurgiczny z Pododdziałem Ginekologii Operacyjnej

Szpital w Poniatowej z następującymi oddziałami:

- Izba Przyjęć
- Oddział Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Kardiologii
- Oddział Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu
- Oddział Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej
- Oddział Dziecięcy

3.5 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2015 poz.163 z późn. zm.) jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminach wchodzących w skład powiatu opolskiego wykonuje siedem Ośrodków Pomocy Społecznej:

1. OPS Chodel
2. OPS Józefów nad Wisłą
3. OPS Karczmiska
4. OPS Łaziska
5. OPS Opole Lubelskie

6. OPS Poniatowa
7. OPS Wilków

Zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej jak również administracji rządowej oraz zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zadania rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych i inne zadania wynikające z przepisów i potrzeb środowiska lokalnego realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej.

Zadania z zakresu polityki społecznej realizowane przez powiat

Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.) zawiera katalog zadań publicznych realizowanych przez powiat o charakterze ponadgminnym. Przedmiot części tych zadań dotyczy prowadzenia polityki społecznej. Są to zadania z zakresu: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.

Wśród zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej wymienionych w art. 19 i 20 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) do najważniejszych zadań własnych powiatu należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii

zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;

- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

3.6 Usługi opiekuńcze

Pomoc w formie usług opiekuńczych przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Usługi opiekuńcze świadczone są przede wszystkim w postaci usług opiekunek zatrudnionych przez ośrodki pomocy społecznej, w mieszkaniu osoby, która potrzebuje

pomocy, lub w ośrodkach wsparcia. Osobie wymagającej całodobowej opieki, a której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

3.7 Formy aktywizacji społecznej

Na terenie powiatu aktywizacja osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem, które wymagają odzyskania lub zwiększenia zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie prowadzona jest przez Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Poniatowej, Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Pinokio" w Poniatowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Poniatowej, Kluby Seniora oraz Koła Polskiego Związku Niewidomych. Realizowane formy aktywizacji, to m.in.:

- szkolenia,
- treningi kompetencji i umiejętności społecznych,
- warsztaty motywacyjne,
- aktywizacja zawodowa,
- aktywizacja edukacyjna – zajęcia w ramach kursów doskonalących, dostosowane do indywidualnych potrzeb, mające na celu przygotowanie zawodowe,
- prace społecznie użyteczne,
- poradnictwo psychologiczne i terapia psychologiczna,

3.8 Organizacje pozarządowe działające w obszarze pożytku publicznego

Na terenie powiatu opolskiego działa wiele organizacji pozarządowych. Do najbardziej aktywnych należą:

- **Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną**
  Stowarzyszenie prowadzi dwie specjalistyczne placówki:
  1. Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „ Pinokio" dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
  2. Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Rewalidacyjna, w ramach której prowadzone są zajęcia:
     a) Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka,
     b) Usprawniania Psychoruchowego Osób Niepełnosprawnych.

W latach 2012 - 2014 Stowarzyszenie obejmowało swoim wsparciem około 130 osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi. Zrealizowało 22 projekty dofinansowane przez: PFRON, Zarząd Powiatu w Opolu Lubelskim, ROPS w Lublinie, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej, Reklamę Dzieciom – w Warszawie. Stowarzyszenie jest partnerem lokalnym Lubelskiego Ośrodka Samopomocy oraz członkiem Lubelskiego Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych – Sejmik Wojewódzki w Lublinie.

- **Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Starszych**

  Stowarzyszenie realizuje działania skierowane do osób niepełnosprawnych z powiatu opolskiego i ich opiekunów. Wspiera działalność osób niepełnosprawnych w kulturalno-rekreacyjno-sportowej sferze życia poprzez:

  1. Organizację festynów pod hasłem „Kulturalna Niedziela – wydarzenie kulturalno-rekreacyjne dla osób niepełnosprawnych". Celem festynów było wsparcie aktywności kulturalnej i rekreacyjnej osób niepełnosprawnych z województwa lubelskiego z terenu trzech powiatów: opolskiego, kraśnickiego i puławskiego. Osoby niepełnosprawne uczestniczyły w pokazach i warsztatach artystyczno-rzemieślniczych.
  2. Organizację dwudniowych wycieczek dla osób niepełnosprawnych z powiatu opolskiego do Torunia, Ciechocinka, Chełma, Warszawy. Celem wycieczek było zapoznanie osób niepełnosprawnych z kulturą i tradycją. Nabycie nowych umiejętności interpersonalnych oraz wykorzystanie już zdobytych, a także poprawa kondycji psychofizycznej.
  3. Organizację szkoleń – „Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy" dla opiekunów/członków rodzin oraz pracowników WTZ przeprowadzone w 2013 roku oraz szkolenie „Wiedza pomaga" w roku 2014.
  4. Organizację konferencji „Tacy Sami" - jednodniowa konferencja na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji połączona z promocją Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w 2013 roku.
  5. Prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Poniatowej dla 35 osób niepełnosprawnych z powiatu opolskiego, którego celem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz stwarzanie osobom

niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy warunków do pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

- **Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Daj Szansę" przy SOSW w Karczmiskach**

  Działalność stowarzyszenia to:

  1. rozwijanie kulturalno-rekreacyjno-sportowej sfery życia podopiecznych poprzez organizowanie i współorganizowanie imprez, min.:
     - Dzień Treningu Aktywności Motorycznej w SOSW w Karczmiskach dla osób z niepełnosprawnością umiarkowaną lub znaczną z terenu Powiatu Opolskiego,
     - Festyn „Daj szansę",
     - Kiermasz Bożonarodzeniowy.
  2. Udział w imprezach integracyjnych
     - Festyn o Godność Osoby Niepełnosprawnej – Józefów, Poniatowa.
  3. Wsparcie finansowe dla wychowanków SOSW w Karczmiskach i ich rodzin,
     - Dofinansowanie wyżywienia uczniom korzystającym ze stołówki internackiej,
     - Sfinansowanie zakupu okularów korekcyjnych.
  4. Działania na rzecz likwidacji barier komunikacyjnych
     - Zakup płyt do Indywidualnej Stymulacji Słuchu Johansena IAS, dla podopiecznych Stowarzyszenia,
     - Sfinansowanie i wykonanie książek komunikacyjnych dla dzieci z trudnościami w mówieniu.
  5. Udzielanie podopiecznym dofinansowania do wycieczek szkolnych, zlotów ogólnopolskich, turnusów rehabilitacyjnych, zakup nagród rzeczowych za udział w konkursach.
  6. Pozyskiwanie artykułów żywnościowych z Banku Żywności w Lublinie.
  7. Zakup pomocy dydaktycznych dla wychowanków SOSW w Karczmiskach.

- **Stowarzyszenie Rodzin z Autyzmem ELF**

  Z inicjatywy Stowarzyszenia powstały oddziały specjalne dla dzieci z autyzmem (w Szkole Podstawowej nr 1 w Opolu Lubelskim, potem Szkole Podstawowej w Kluczkowicach oddział w Ćwiętalce). Stowarzyszenie współpracuje z wolontariatem z ZSZ im. Stanisława Konarskiego w Opolu Lubelskim (organizacja

kiermaszy, zbiórek pieniędzy, propagowanie wiedzy o autyzmie). W ramach współpracy z OCK w Opolu Lubelskim zorganizowano dla dzieci ze Stowarzyszenia zabawy choinkowe, projekcję filmu o autyzmie dla społeczności lokalnej, imprezę charytatywną na rzecz Stowarzyszenia. Ponadto Stowarzyszenie współpracuje z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Opolu Lubelskim, Niepubliczną Poradnią Rewalidacyjną w Poniatowej oraz Fundacją Ralpha w Lublinie.

- **Polski Związek Niewidomych**

  PZN Koło w Opolu Lubelskim zrzesza 162 osoby niepełnosprawne z dysfunkcją narządu wzroku z terenu powiatu opolskiego. Osoby te z uwagi na swoją niepełnosprawność często żyją w izolacji. Głównym celem działalności Koła jest integracja środowiska osób niewidomych i słabowidzących oraz zwiększenie ich aktywności życiowej i samodzielności. W latach 2012-2014 organizowane były spotkania integracyjno-rehabilitacyjne, wycieczki krajoznawczo-integracyjne, spotkania z zaprzyjaźnionym Kołem PZN Kozienice. Członkowie Koła brali udział w szkoleniach indywidualnych i grupowych dotyczących min.: orientacji przestrzennej z użyciem białej laski, czynności życia codziennego, nauki brajla, obsługi komputera. Mieli możliwość skorzystania z doradztwa zawodowego oraz wsparcie psychologa. Podopieczni biorą udział w projektach systemowych prowadzonych przez PCPR w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej. Koło PZN współpracuje ze Stowarzyszeniem CROSS.

- **Polskie Stowarzyszenie Diabetyków**

  Koła w Opolu Lubelskim i Poniatowej, skupiają kilkudziesięciu członków. Koła prowadzą działalność przede wszystkim dla swoich członków. Działalność ta obejmuje: edukację w zakresie samoopieki diabetyka, pomoc w pozyskiwaniu sprzętu pomiarowo – kontrolnego, integrację osób chorych na cukrzycę.

- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów**

  W latach 2012-2014 Związek organizował szereg imprez i spotkań dla swoich członków i ludzi starszych. Celem tych spotkań jest pogłębianie więzi międzyludzkiej, spędzanie czasu w gronie osób w wieku emerytalnym, a także przeciwdziałanie wykluczeniu i poczuciu samotności osób starszych.

Organizacje te stanowiąc zasoby społeczne powiatu są partnerami instytucji w działaniach na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu mieszkańców.

IV. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W POWIECIE

Celem diagnozy jest wyodrębnienie najistotniejszych problemów społecznych występujących w powiecie opolskim, z którymi wiąże się udzielenie wsparcia przez instytucje pomocy i integracji społecznej oraz instytucje rynku pracy.

Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej na przestrzeni lat 2012- 2014 nieznacznie zmienia się. W 2014 roku z pomocy społecznej w powiecie opolskim korzystało łącznie 3280 osób, w stosunku do roku 2013, było to o 1% mniej świadczeniobiorców.

Wykres 5. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w powiecie opolskim w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

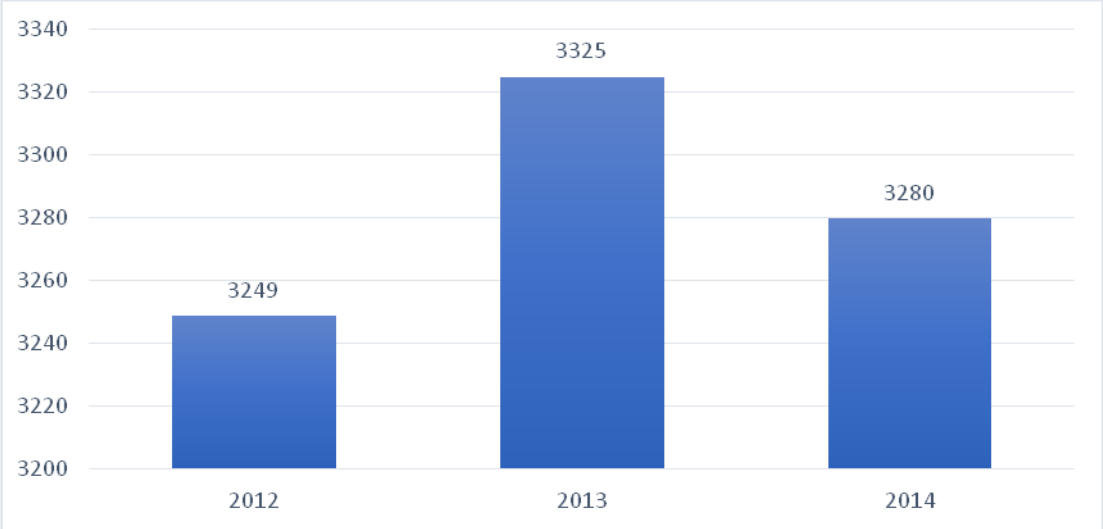

Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej jest zróżnicowana w poszczególnych gminach. Najwięcej osób w 2014 roku w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy korzystało z pomocy w gminie Chodel (9%), oraz w gminie Józefów nad Wisłą (7%), najmniej świadczeniobiorców pomocy społecznej odnotowano w gminie Poniatowa (4%). W roku 2014 największy spadek liczby świadczeniobiorców odnotowano w gminie Łaziska o 16%, natomiast największy wzrost odnotowano w gminie Józefów nad Wisłą o 7%.

Wykres 6. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

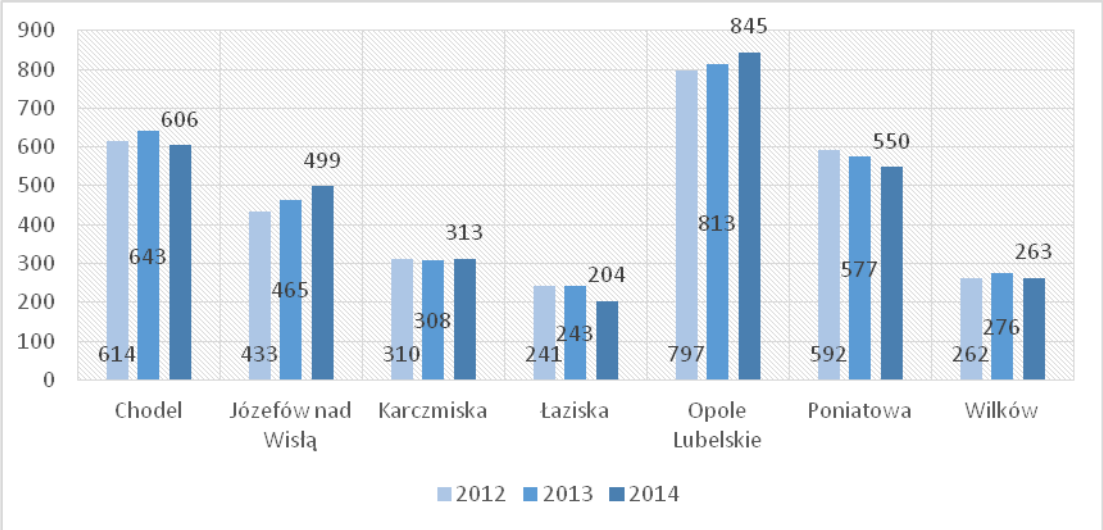

Biorąc pod uwagę typy rodzin, które korzystały ze świadczeń pomocy socjalnej w roku 2014 wynika, że największym świadczeniobiorcą były rodziny z dziećmi (łącznie 997 rodzin).

Wykres 7. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2014 roku w poszczególnych gminach. Źródło: dane OPS.

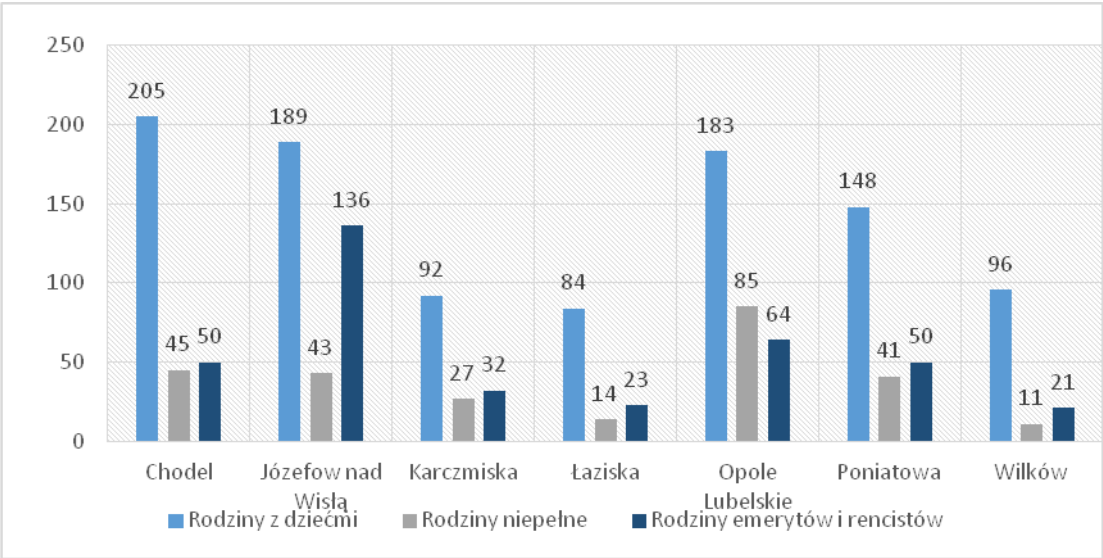

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej są zróżnicowane. Jak wynika z analizy danych najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa i alkoholizm. Powodem przyznania pomocy bywa także przemoc w rodzinie, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, bezdomność oraz sieroctwo.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące przyczyn korzystania przez mieszkańców powiatu opolskiego z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej.

Tabela 4. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2012	2013	2014
Ubóstwo	1465	1489	1525
Sieroctwo	10	9	8
Bezdomność	26	21	24
Potrzeba ochrony macierzyństwa	247	280	323
W tym: Wielodzietność	153	189	207
Bezrobocie	1079	1104	1099
Niepełnosprawność	569	574	596
Długotrwała lub ciężka choroba	577	615	679
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	452	468	475
W tym: Rodziny niepełne	204	226	255
Rodziny wielodzietne	119	102	95
Przemoc w rodzinie	22	33	33
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	239	234	217
Narkomania	0	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	20	27	25
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0
Zdarzenie losowe	44	31	17
Sytuacja kryzysowa	9	14	9
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Na spotkaniu diagnozującym problemy społeczne w powiecie opolskim z punktu widzenia wiedzy i doświadczenia pracowników instytucji, członków organizacji społecznych, uczestnicy warsztatów wyodrębnili następujące problemy społeczne w odniesieniu do 4 grup społecznych:

1. Dzieci i młodzież

   Najważniejszymi problemami dotykającymi dzieci i młodzież zamieszkującą na terenie Powiatu Opolskiego wg uczestników warsztatów są:

   - malejąca liczba dzieci spowodowana niżem demograficznym i migracjami młodych za pracą poza powiat,
   - migracja młodzieży poza powiat w celu kontynuowania nauki,
   - eurosieroctwo,
   - kryzys rodziny,
   - brak skoordynowanych działań w zakresie profilaktyki uzależnień,
   - nieprawidłowe postawy rodzicielskie,
   - mały dostęp do doradztwa edukacyjno-zawodowego,
   - zagrożenie wykluczeniem społecznym.

2. Rodziny

   Najważniejsze problemy wymieniane przez uczestników warsztatów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie Powiatu Opolskiego, to:

   - bezrobocie,
   - problemy mieszkaniowe,
   - uzależnienia (alkohol, narkotyki, dopalacze),
   - przemoc,
   - eurosieroctwo,
   - rodziny niepełne,
   - niewydolność wychowawcza,
   - brak infrastruktury (świetlic środowiskowych, ośrodka interwencji kryzysowej, domu samotnej matki, mieszkań socjalnych i chronionych, poradni małżeńskich),
   - niewystarczająca liczba kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej,
   - niewystarczająca liczba ośrodków spędzania wolnego czasu.

3. Osoby starsze

   Głównymi problemami, które dotyczą osób starszych wg uczestników warsztatów są:

- ograniczony dostęp do bezpłatnych medycznych usług specjalistycznych (w tym rehabilitacji)
- brak poczucia bezpieczeństwa
- długi okres oczekiwania na leczenie specjalistyczne lub rehabilitację,
- niewystarczająca wysokość świadczeń na zabezpieczenie podstawowych potrzeb i wydatków
- niewystarczający system refundacji świadczeń skierowanych do osób starszych,
- osamotnienie, poczucie izolacji społecznej,
- zbyt małe zainteresowanie środowiska zewnętrznego potrzebami osób starszych,
- brak wsparcia w sytuacji problemowej szczególnie wśród osób bezdzietnych, samotnych,
- zbyt mała liczba nieodpłatnych porad prawnych,
- zagrożenie przemocą ze strony osób bliskich w związku z odosobnieniem.

4. Osoby niepełnosprawne

Najważniejsze problemy dotykające osoby niepełnosprawne wg uczestników warsztatów, to:

- istniejące bariery architektoniczne,
- bariery w komunikacji,
- brak mieszkań chronionych,
- brak dziennego domu opieki,
- brak asystentów osoby niepełnosprawnej,
- coraz większa liczba dzieci niepełnosprawnych,
- niedostateczne zabezpieczenie i ograniczone możliwości „pomocowe" na rzecz zwiększającej się liczby dzieci niepełnosprawnych,
- niewystarczająca pomoc psychologiczna,
- ograniczone środki na turnusy rehabilitacyjne, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- długie oczekiwanie na rehabilitację z Narodowego Funduszu Zdrowia,
- izolacja społeczna,
- małe zaangażowanie w życie społeczne, kulturalne,
- duża biurokracja.

4.1 Analiza problemów społecznych w powiecie opolskim

Ubóstwo

Pierwszoplanowym problemem wśród rodzin objętych pomocą społeczną jest ubóstwo. W latach 2012 – 2014 liczba gospodarstw dotkniętych tym problemem sukcesywnie wzrastała (oprócz gmin Chodel, Poniatowa i Wilków, gdzie nieznacznie spadła).

Ubóstwo jest określane jako stan najczęściej uwarunkowany niewystarczającą wysokością dochodów. Zjawiska ubóstwa i bezrobocia są ze sobą ściśle powiązane. Jeśli ktoś przez dłuższy czas pozbawiony jest możliwości zarobkowania, to poziom jego życia znacznie się obniża. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczeniem społecznym. Utrzymujący się stan ubóstwa powoduje niemożność zaspokajania potrzeb biologicznych we własnym zakresie oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego. Ubóstwo, to również problem niedożywienia, braku wykształcenia i zła jakość usług medycznych. Problem ubóstwa wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak: choroby, przeludniony i niski standard mieszkań, brak miejsca zamieszkania, dysfunkcyjność rodzin. Jest także jednym z czynników ryzyka wystąpienia patologii, tj. przemocy w rodzinie, alkoholizmu i przestępczości.

Wykres 8. Liczba gospodarstw dotkniętych problemem ubóstwa w poszczególnych gminach w latach 2012- 2014. Źródło: dane OPS.

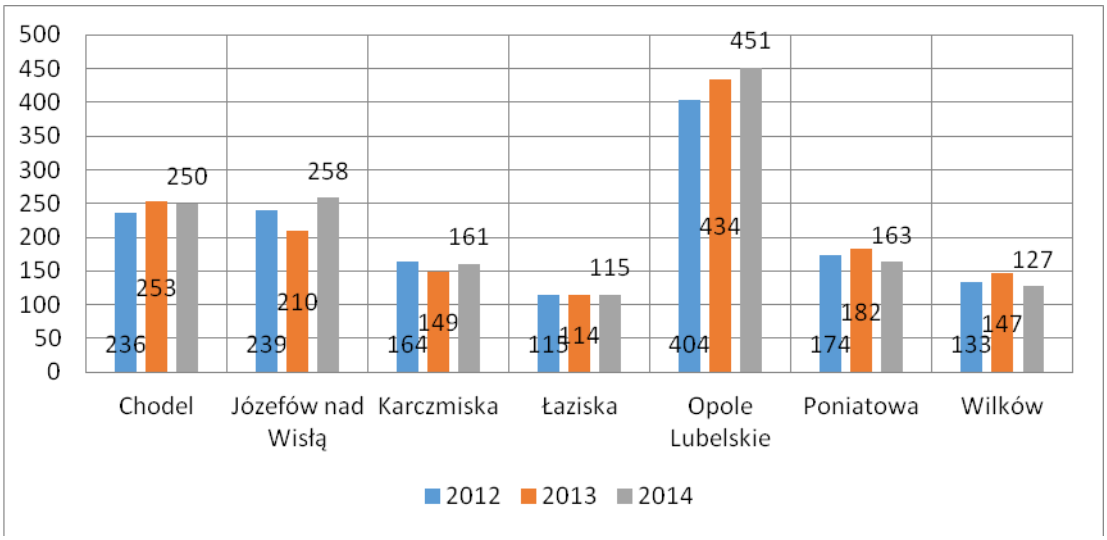

Problem ubóstwa dotyka szczególnie mieszkańców gminy Łaziska (56,4%) oraz gminy Opole Lubelskie (53,4%, w odniesieniu do ogólnej liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej).

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

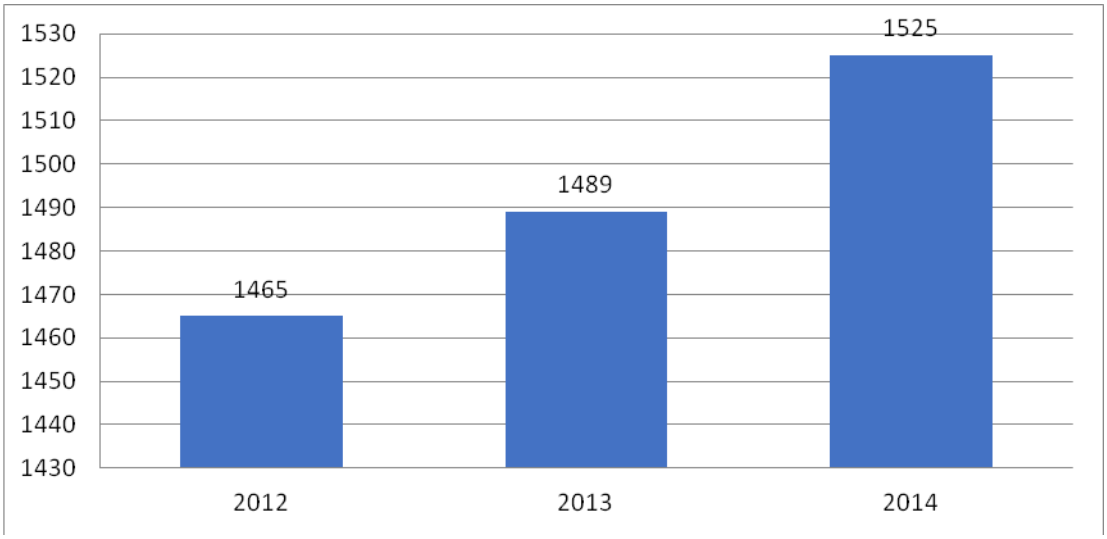

Z powodu ubóstwa na terenie powiatu opolskiego w 2014 przyznano 1525 świadczeń, stanowi to 27,3% ogółu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Ograniczenie ubóstwa powinno być zatem jednym z podstawowych zadań polityki społecznej w powiecie.

Z problemem ubóstwa ściśle związany jest problem bezdomności, który na terenie Powiatu Opolskiego w głównej mierze dotyczy mieszkańców gminy Opole Lubelskie. Z powodu bezdomności w 2014 roku z pomocy korzystało 24 rodzin.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

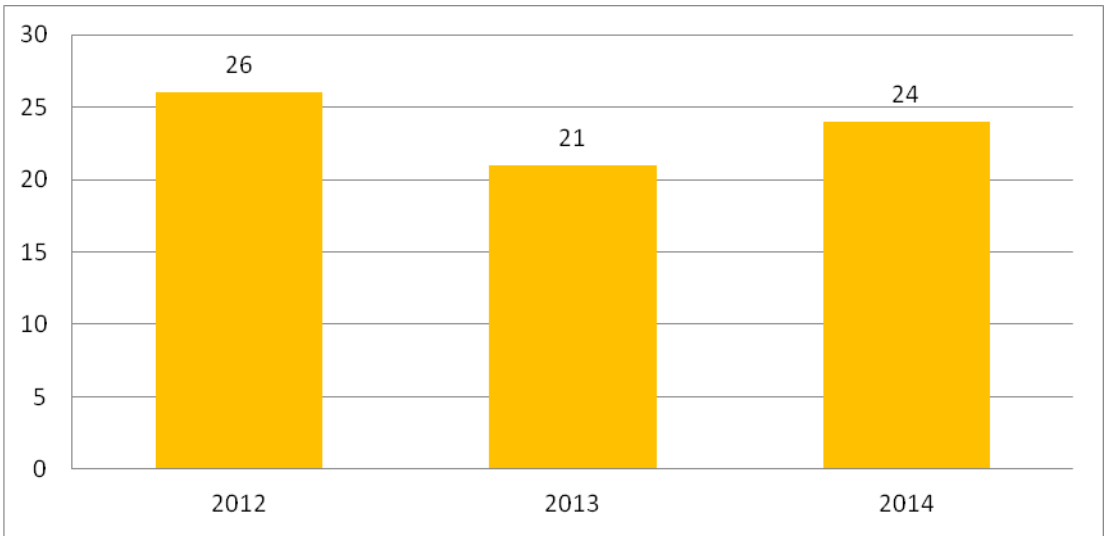

Na terenie powiatu brak placówek noclegowych dla osób bezdomnych.

Bezrobocie

Problem bezrobocia wymaga szczególnej uwagi, gdyż jest źródłem degradacji ekonomicznej osób i rodzin, z której wynika wiele innych negatywnych zjawisk (np. ubóstwo, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych itd.). W przypadku każdej osoby długotrwale pozostającej bez pracy mamy do czynienia z ryzykiem podlegania procesowi wykluczenia społecznego. Wyraża się on izolacją z otoczenia, brakiem zaufania do samego siebie, brakiem środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, stresem i konfliktami w rodzinie, pogorszeniem stanu zdrowia psychicznego i fizycznego, a w konsekwencji zwiększonymi trudnościami w znalezieniu nowej pracy.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, to procentowy udział liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo.
W końcu 2014 roku stopa bezrobocia spadła, w porównaniu z analogicznym okresem roku 2013, zarówno w Polsce, w województwie lubelskim, jak i w powiecie opolskim i wynosiła 14% (spadek o 2 punkty procentowe w porównaniu z 2013 rokiem).

Tabela 5. Stopa bezrobocia w latach 2012 - 2014 roku w Polsce, województwie lubelskim i w powiecie opolskim (stan na 31.XII), Źródło: GUS.

	2012	2013	2014
Polska	13,4%	13,4%	11,5%
województwo lubelskie	14,1%	14,4%	12,7%
Powiat Opolski	16,2%	16%	14%

Jak wskazują dane poziom bezrobocia w powiecie opolskim, a także w województwie lubelskim, jest wyższy niż średnia krajowa. Wśród powiatów województwa lubelskiego, w 2014 roku najwyższe natężenie bezrobocia odnotowano w powiecie włodawskim - 23,2%, hrubieszowskim - 18,2% oraz chełmskim ziemskim - 18,0%, zaś najniższe w powiecie biłgorajskim - 8,4%, mieście Lublinie - 8,6% oraz w powiecie łęczyńskim - 8,7%.[2]

W 2014 roku w powiecie opolskim liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosiła 3853 osób, w tym 1863 kobiet, które stanowiły 48% ogółu bezrobotnych. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 r. była o 12% mniejsza w stosunku do danych z roku 2013. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania tych osób, 69% ogółu bezrobotnych stanowią osoby zamieszkałe na wsi, natomiast 31% - to mieszkańcy miast.[3]

[2] Dane WUP w Lublinie.
[3] Dane GUS.

Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w przekroju gmin, w tym kobiety w latach 2012 – 2014 stan na 31.XII. Źródło: Dane GUS.

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Chodel	395	201	390	199	376	197
Józefów nad Wisłą	504	236	539	243	495	227
Karczmiska	459	215	429	204	362	175
Łaziska	310	164	306	151	272	145
Opole Lubelskie	1243	607	1208	575	1026	494
Poniatowa	1235	571	1219	569	1047	495
Wilków	304	132	299	132	275	130
Razem	**4450**	**2126**	**4390**	**2073**	**3853**	**1863**

Głównymi cechami obrazującymi strukturę zarejestrowanych osób bezrobotnych jest: wiek, płeć, poziom wykształcenia, czas pozostawania bez pracy oraz staż pracy. Pod względem kryterium wiekowego w 2014 roku, podobnie jak w roku 2013, najliczniejszą grupą zarejestrowanych bezrobotnych, były osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata, które stanowiły 31,5 % ogółu bezrobotnych. Z przytoczonych danych wynika, że grupą wymagającą szczególnego wsparcia w uzyskiwaniu zatrudnienia lub nabycia doświadczeń zawodowych w ramach stażu są osoby młode, znajdujące się w przedziale wiekowym 25-34 lata.

Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku, stan na 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.

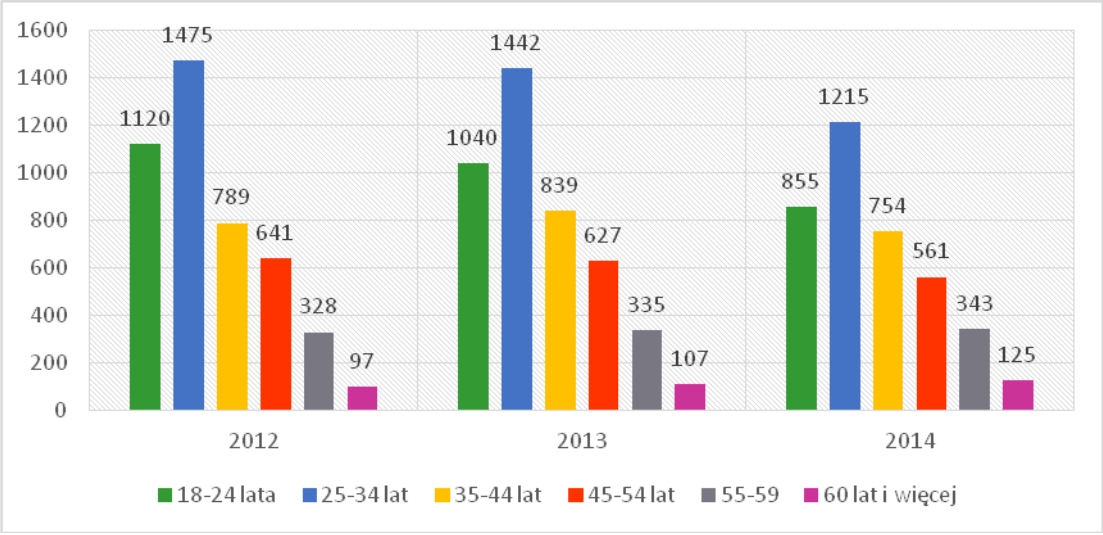

Pod względem kryterium wykształcenia najliczniej reprezentowaną grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W dalszej kolejności osoby

z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Najmniej zarejestrowanych osób bezrobotnych posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące i wyższe.

Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani wg wykształcenia, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim

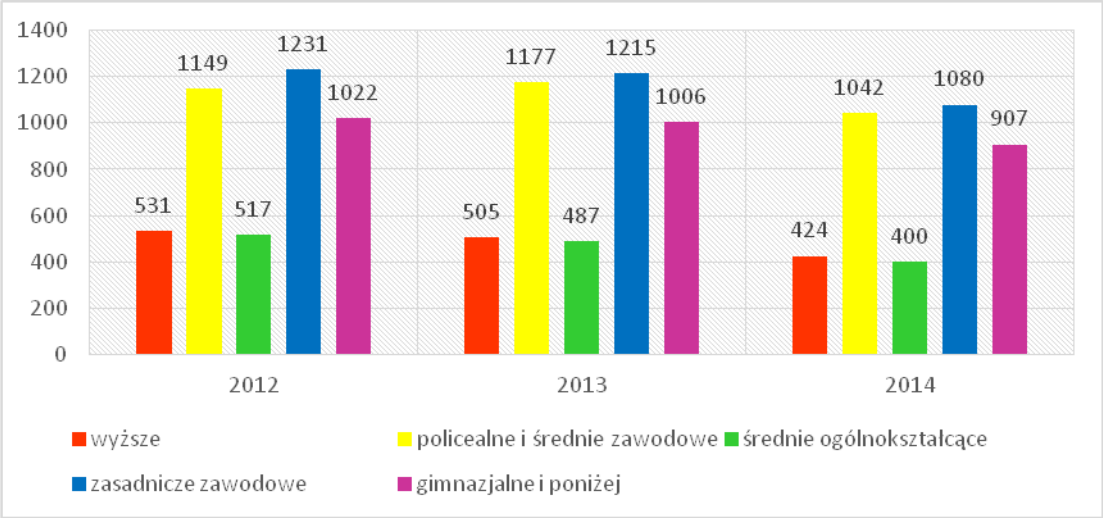

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech występującego w powiecie bezrobocia jest długi okres pozostawania bez pracy. Im dłużej osoba pozostaje bez zatrudnienia, tym trudniej jest jej wrócić na rynek pracy. Najliczniejszą grupę osób bezrobotnych w latach 2012 – 2014 stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Najmniej liczna jest populacja bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie w okresie od 3 do 6 miesięcy.

Wykres 13. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.

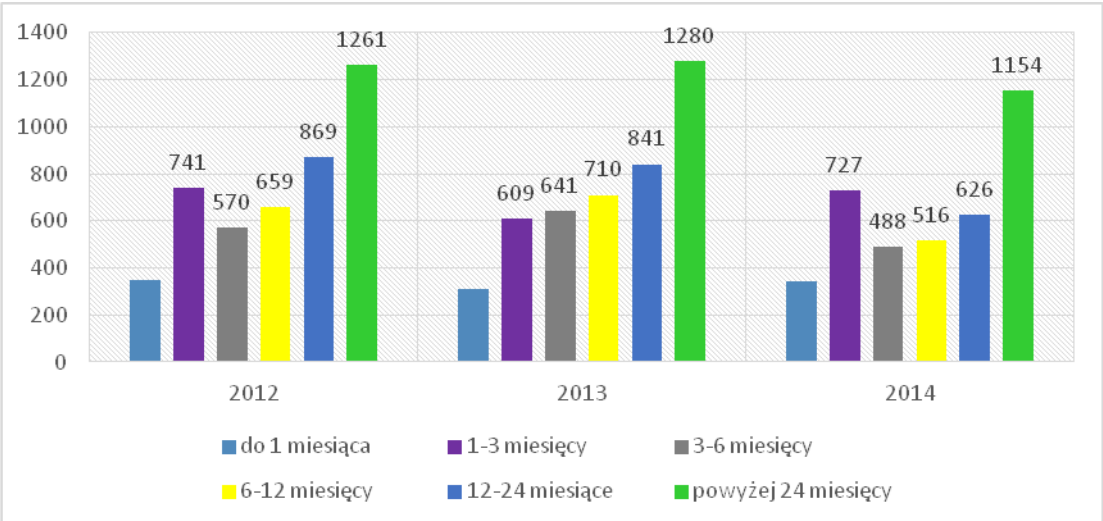

Biorąc pod uwagę staż pracy, jaki posiadały zarejestrowane osoby bezrobotne, najliczniejszą grupę stanowiły osoby bez stażu pracy, kolejną wg liczebności grupę stanowiły osoby bezrobotne ze stażem pracy od 1 do 5 lat oraz bezrobotni, których zatrudnienie nie było dłuższe niż 1 rok.

Wykres14. Bezrobotni zarejestrowani wg posiadanego stażu pracy, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.

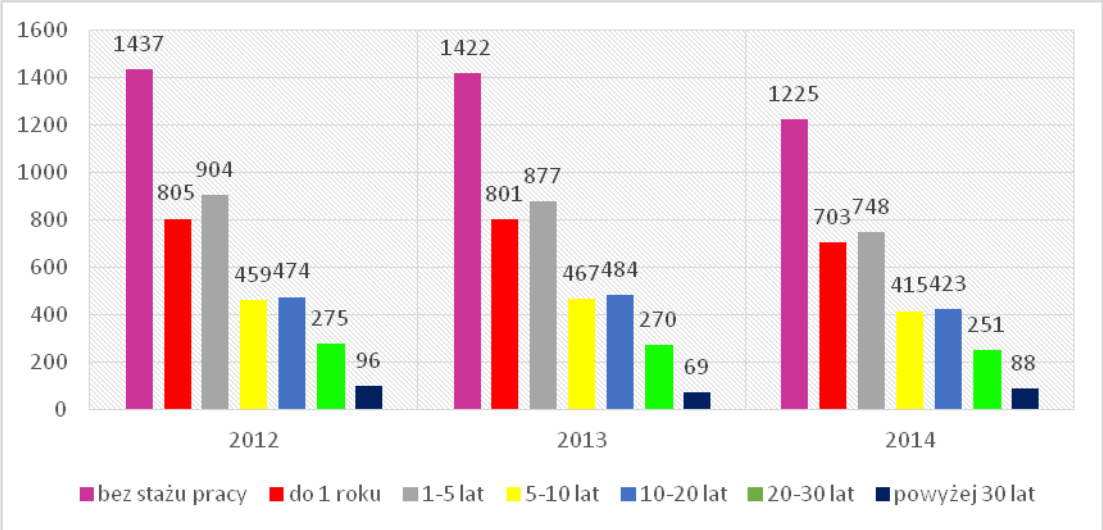

Wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP z powiatu opolskiego przeważającą część stanowią mężczyźni.

Wykres 15. Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani z terenu powiatu opolskiego dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.

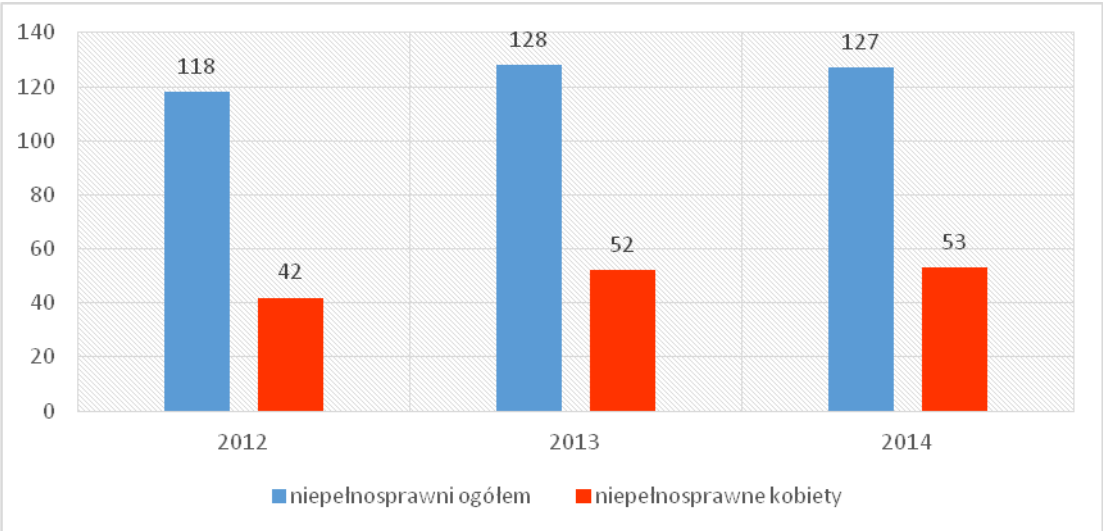

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą mogą liczyć na wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, dofinansowanie do oprocentowania kredytu

bankowego czy refundację składek ZUS.[4] Własną działalność gospodarczą rozpoczęły w 2012 roku 4 osoby niepełnosprawne, w 2013 roku – 3 osoby, a w 2014 roku 2 osoby.

Wykres 16. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowani, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.

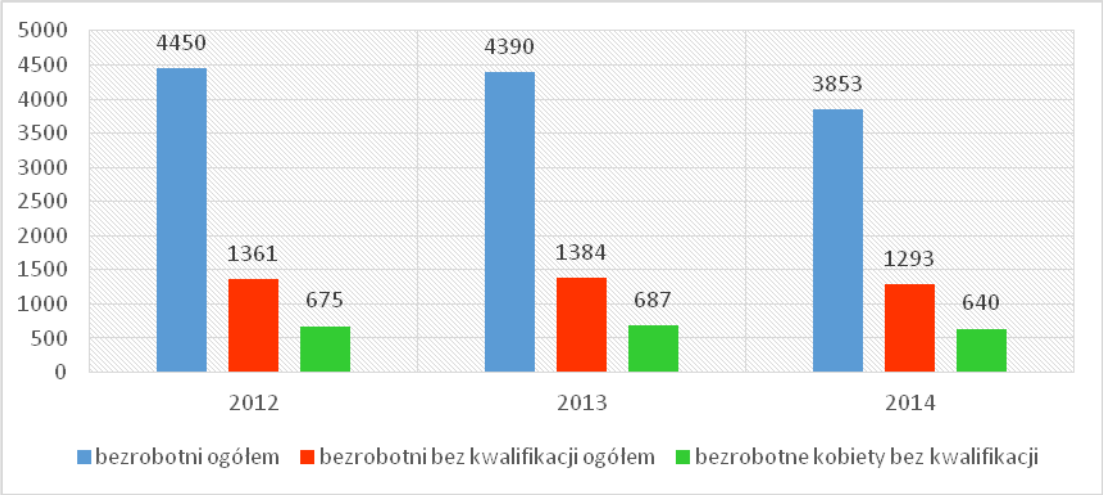

Liczną grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych, w 2014 roku było to 33,5%.

Z powodu bezrobocia w roku 2014 w powiecie opolskim z pomocy społecznej korzystało 1099 rodzin. Było to o 1,8% więcej niż w roku 2012.

Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

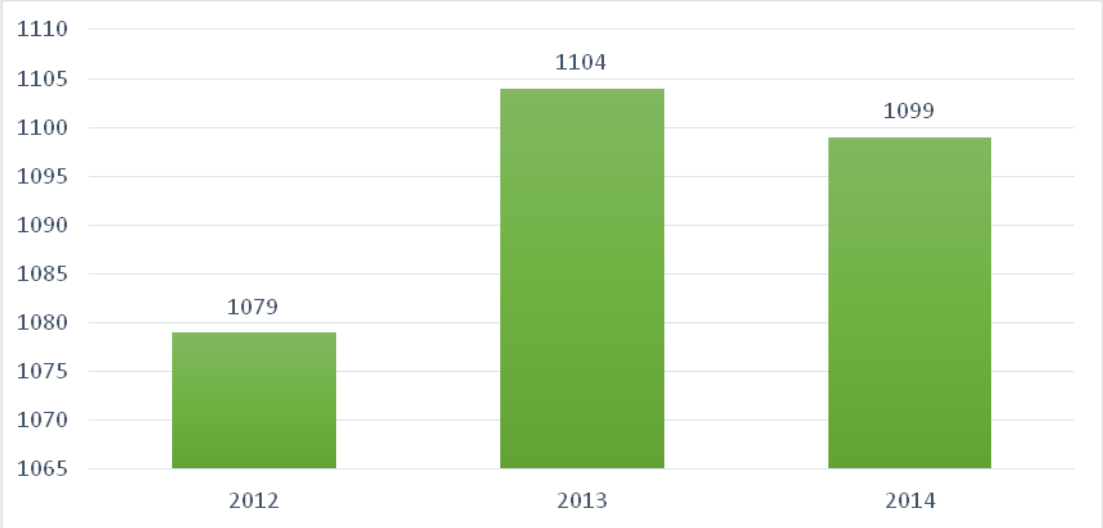

[4] Informacja WUP w Lublinie.

Pomimo zauważalnego spadku liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej z tytułu bezrobocia utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Biorąc pod uwagę powyższe wskaźniki, w polityce społecznej nakierowanej na pomoc osobom pozostającym bez pracy, szczególne formy interwencji należy kierować do:

- osób zamieszkałych na wsi (69% ogółu bezrobotnych),

- osób bez stażu pracy,

- kobiet (48% ogółu bezrobotnych), w tym kobiet niepełnosprawnych,

- osób w przedziale wiekowym 25-34 lata (31,5 % ogółu bezrobotnych),

- osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Niepełnosprawność

Kolejnym ważnym problemem społecznym jest niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Przewlekła choroba utrudnia, a czasem uniemożliwia sprawne funkcjonowanie w środowisku, wiąże się to z dolegliwościami, które utrzymują się przez długie lata, a często w miarę upływu czasu także nasilają, tak więc dotychczasowe życie staje się podporządkowane chorobie. Negatywne skutki długotrwałej choroby to m.in. obniżenie sprawności fizycznej, pogorszenie samopoczucia, ograniczenia w podejmowaniu pracy, także zawodowej, często również są to ograniczenia w kontaktach społecznych. Pogorszeniu ulega także kondycja finansowa w związku ze zwiększeniem wydatków na leczenie czy rehabilitację.

W powiecie opolskim w latach 2012-2014 liczba rodzin pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby stale rośnie, 2014 roku wzrosła o 18% w stosunku do roku 2012.

Wykres 8. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2012-2014. Źródło: Dane GOPS.

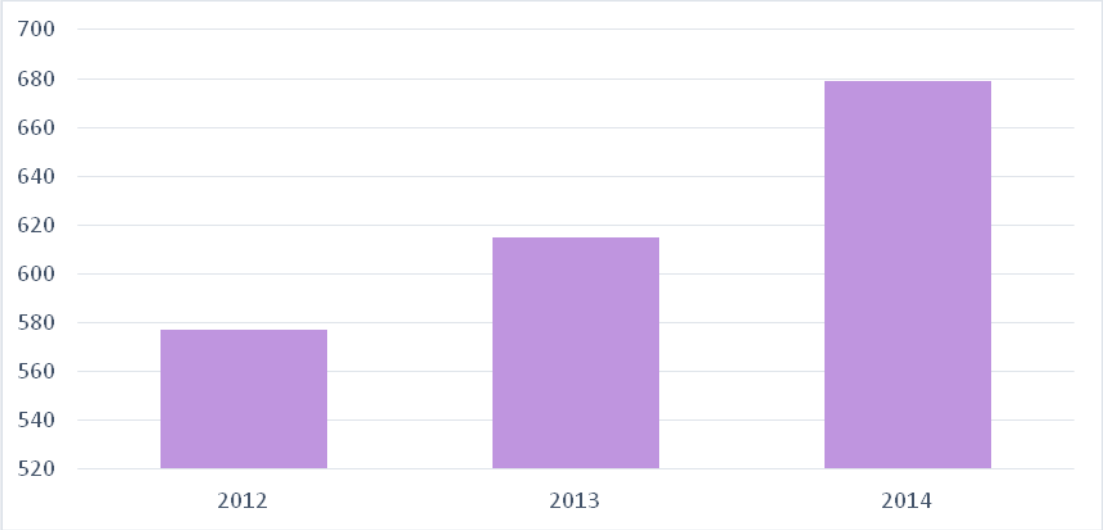

Sytuację w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, w poszczególnych gminach w latach 2012-2014 Źródło: Dane OPS

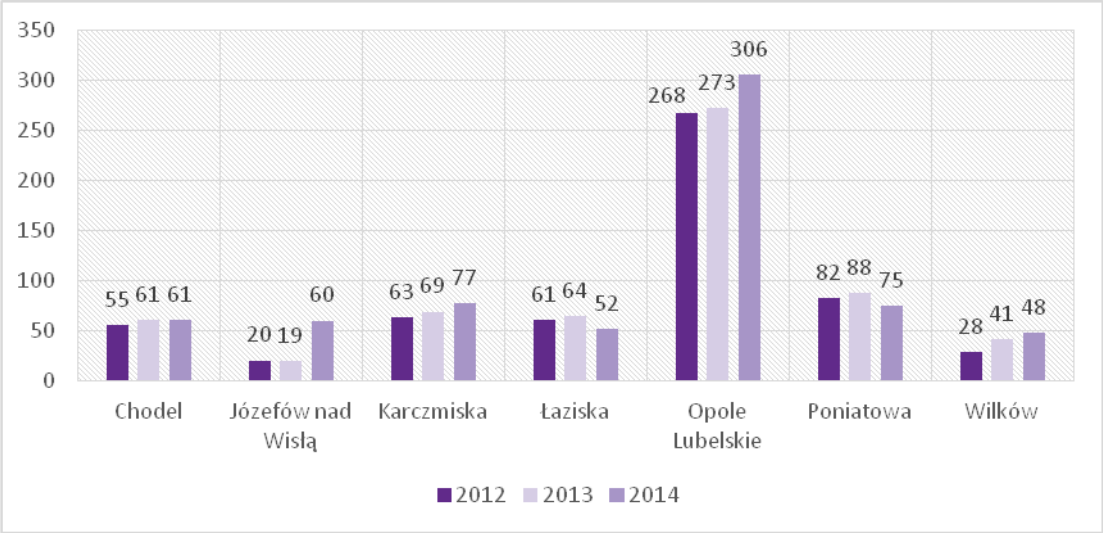

Z danych wynika, że problem ten dotyczy szczególnie mieszkańców gminy Opole Lubelskie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2011 nr 127, poz.721 z późn. zm.) niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustalone są trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność różnicowania i indywidualizowania pomocy adresowanej do tych osób. Osoby niepełnosprawne są gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego.
Wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności – dla osób do 16. roku życia, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności – dla osób powyżej 16. roku życia, orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień oraz legitymacji osób niepełnosprawnych, zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej.
Ponadto, od 01.07.2014r. przewodniczący Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydaje karty parkingowe osobom niepełnosprawnym posiadającym ważne orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Tabela 7. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, cel składanych wniosków, najczęstsze powody wydawanych orzeczeń w latach 2012-2014. Źródło: Dane PCPR.

Orzeczenia o niepełnosprawności	**2012**	**2013**	**2014**
Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców powiatu poniżej 16 roku życia	164	134	141
Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców powiatu powyżej 16 roku życia, w tym:			
Stopień lekki	201	184	160
Stopień umiarkowany	455	361	386
Stopień znaczny	435	236	213
Cel składania wniosków przez rodziców/opiekunów prawnych osób niepełnosprawnych do 16 roku życia			
zasiłek pielęgnacyjny	162	144	122
zasiłek stały	26	32	46
inne	6	5	12
Cel składania wniosków przez osoby dorosłe			
odpowiednie zatrudnienie	97	94	104
szkolenie	6	1	3
uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	7	8	5
konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	74	81	66
korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych	204	211	192
zasiłek pielęgnacyjny	383	297	315
korzystanie z karty parkingowej	41	37	89
inne	384	102	91

2012	2013	2014
Najczęstsze przyczyny wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia		
▪ choroby neurologiczne ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego ▪ zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	▪ choroby neurologiczne ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia umysłowe ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego ▪ upośledzenia narządu ruchu	▪ choroby neurologiczne ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia umysłowe
Najczęstsze przyczyny wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób dorosłych		
Stopień niepełnosprawności lekki: ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ choroby neurologiczne *Stopień niepełnosprawności umiarkowany:* ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego *Stopień niepełnosprawności znaczny:* ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ choroby neurologiczne ▪ upośledzenia narządu ruchu	*Stopień niepełnosprawności lekki:* ▪ upośledzenia narządu ruchu, ▪ zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu ▪ choroby neurologiczne *Stopień niepełnosprawności umiarkowany:* ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ choroby neurologiczne *Stopień niepełnosprawności znaczny:* ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego ▪ choroby neurologiczne	*Stopień niepełnosprawności lekki:* ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ choroby neurologiczne *Stopień niepełnosprawności umiarkowany*: ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ upośledzenia narządu ruchu ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego *Stopień niepełnosprawności znaczny* ▪ choroby neurologiczne ▪ choroby układów oddechowego i krążenia ▪ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia (…)

W powiecie opolskim w roku 2014 z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności udzielono wsparcia 596 rodzinom, utrzymuje się tendencja wzrostowa w tym obszarze wsparcia.

Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

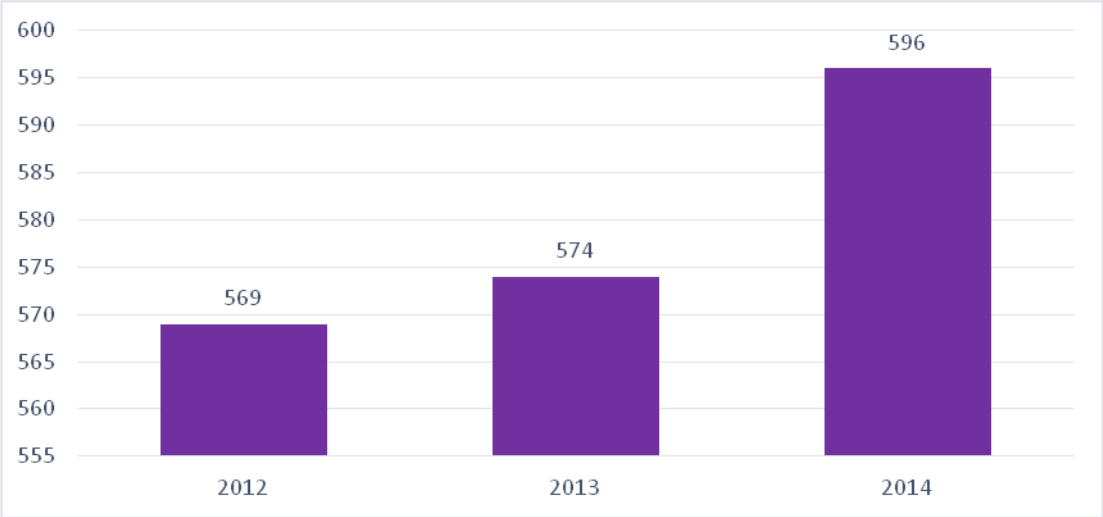

Sytuacja w poszczególnych gminach jest zróżnicowana, najwięcej rodzin z tytułu niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby świadczeniobiorców otrzymało wsparcie w gminie Łaziska, najmniej w gminie Chodel.

Wykres 21 . Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

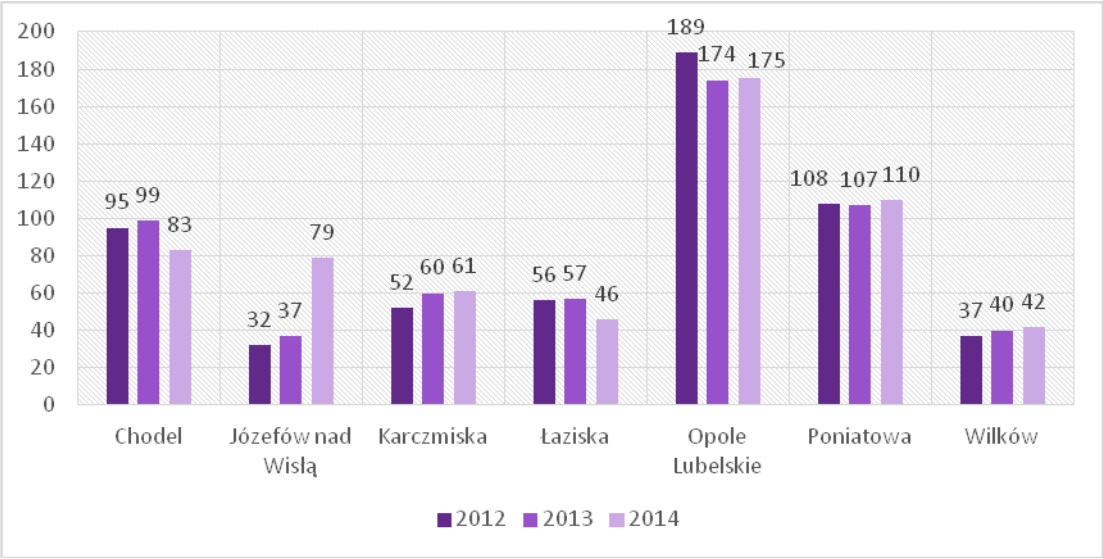

Niepełnosprawność ogranicza lub uniemożliwia pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. W celu zapewniania równości szans osobom niepełnosprawnym

duże znaczenie ma rozwój rehabilitacji oraz podniesienie świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych. Należy dążyć do zniesienia barier architektonicznych, transportowych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. 2011 nr 127, poz. 721 z późn. zm.) mówi, że: „rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej".

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;

2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;

3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;

4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w:

1) warsztatach terapii zajęciowej,

2) turnusach rehabilitacyjnych.

Bariery architektoniczne stanowią jeden z najpoważniejszych problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. W znaczny sposób hamują one proces rehabilitacji społecznej i zawodowej, jak również życia społecznego (dostępność do budynków, w tym użyteczności publicznej). Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Bariery techniczne to takie bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja takich barier powinno powodować sprawniejsze działanie tej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym.

Tabela 8. Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się. Źródło: dane PCPR.

	2012	2013	2014
Likwidacja barier architektonicznych			
Liczba umów	17	14	13
Kwota dofinansowania	62.208,11 zł	39.206,81 zł	29.748,71 zł
Likwidacja barier technicznych			
Liczba umów	21	0	0
Kwota dofinansowania	14.820,00 zł	0	0
Likwidacja barier w komunikowaniu się			
Liczba umów	6	0	4
Kwota dofinansowania	11.603,20 zł	0	6.400,00 zł

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze służące rehabilitacji zawodowej w środowisku osoby niepełnosprawnej, aktywizacji społecznej i zawodowej, umożliwiających uczestnictwo osobie niepełnosprawnej w życiu społecznym.

Tabela 9. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Źródło: Dane PCPR.

	2012	2013	2014
Liczba dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	18	5	7
Kwota dofinansowania	25.018,49 zł	3.396,00 zł	5.645,40 zł
Liczba dofinansowania zaopatrzenia w środki pomocnicze	554	459	544
Kwota dofinansowania	258.657,51 zł	193.865,00 zł	245.605,60 zł

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki obejmuje wsparcie finansowe działań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe np. warsztaty plenerowe, imprezy integracyjne. Przedsięwzięcia te mają na celu rehabilitację społeczną, integrację oraz aktywizację osób niepełnosprawnych. W powiecie opolskim w latach 2012 – 2014 dofinansowanie wyniosło ogółem 26331 zł.

Tabela 10. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Źródło: Dane PCPR.

	2012	2013	2014
Liczba umów	11	8	8
Kwota dofinansowania	13.730,00 zł	6.641,00 zł	5.960,00 zł

Turnusy rehabilitacyjne są zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2012-2014 otrzymało 258 osób.

Tabela 11. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych. Źródło: Dane PCPR.

	2012	**2013**	**2014**
Liczba osób	121	48	89
Kwota dofinansowania	99.336,00 zł	39.439,00 zł	63.435,00 zł

Pomoc przy zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oferowana jest min. w postaci zwrotu kosztów wyposażenia stanowisk pracy osób niepełnosprawnych. W 2013 roku zrealizowano 1 umowę. W roku 2014 nie realizowano zwrotu kosztów.

Pomoc osobom niepełnosprawnym świadczona jest również przez **Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Pinokio”** (prowadzony na zlecenie powiatu przez Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną z siedzibą w Poniatowej). ŚOW „Pinokio” w Poniatowej jest przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także z lekkim upośledzeniem umysłowym, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczone do zaburzeń psychicznych z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych. Jest to jednostka typu dziennego, funkcjonuje przez 5 dni w tygodniu w godz. 7.00 - 16.00. ŚOW „Pinokio” dysponuje 50 miejscami statutowymi. Do ośrodka przyjmowani są przede wszystkim mieszkańcy powiatu opolskiego, a w miarę posiadanych wolnych miejsc również osoby spoza terenu powiatu. W 2012 roku 60 osób posiadało skierowanie do ośrodka, w 2013 r. - 61 osób, w 2014 r. - 56 osób. Zakres wsparcia obejmuje:

- rehabilitację społeczną, w tym:
    - trening funkcjonowania w codziennym życiu
    - trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów

- trening umiejętności spędzania czasu wolnego

- terapię ruchową, w tym:
  - rehabilitację fizyczną (fizjoterapię, fizykoterapię, masaż leczniczy, gimnastykę korekcyjną - aerobik)
  - zajęcia sportowe,
  - turystykę i rekreację
- terapię zajęciową realizowaną w pracowniach:
  - plastycznej
  - kulinarnej
  - edukacyjnej
  - teatralnej
  - hafciarsko- krawieckiej
  - stolarskiej
  - komputerowej
  - muzycznej

Ponadto organizowane były wycieczki, wyjazdy do kina i teatru, imprezy i spotkania integracyjne.

Ośrodek udziela również wsparcia i poradnictwa dla rodzin podopiecznych, poradnictwa specjalistycznego, w szczególności socjalnego i prawnego. Pośredniczy w kontaktach z instytucjami tj. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej, Ośrodkami Pomocy społecznej, Poradnią Zdrowia Psychicznego.

Wykres 22. Liczba osób posiadających skierowanie do Środowiskowego Ośrodka Wsparcia w latach 2012-2014. Źródło: dane ŚOW „Pinokio".

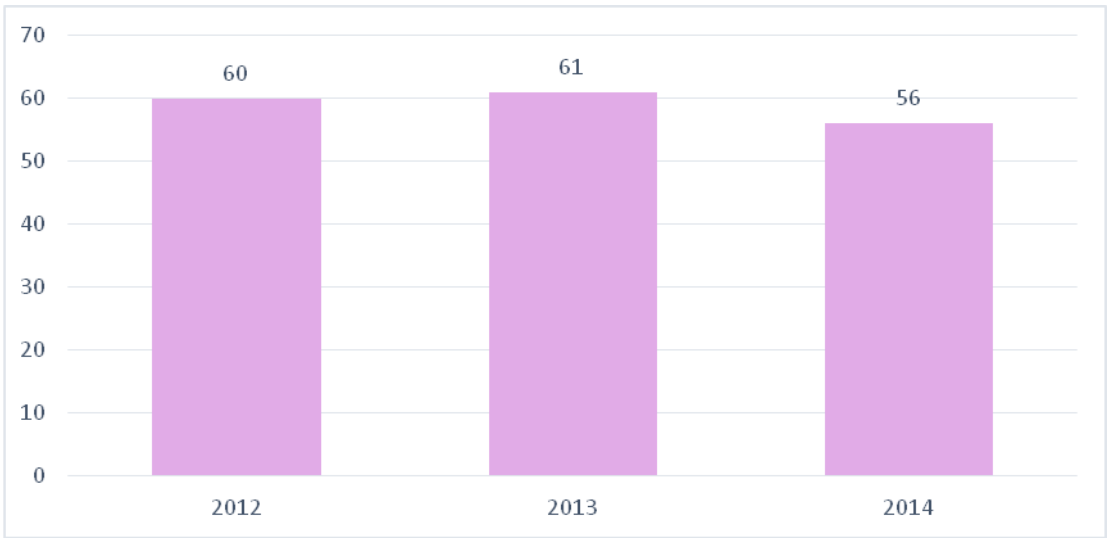

Na terenie powiatu opolskiego funkcjonują również **Warsztaty Terapii Zajęciowej w Poniatowej**, placówka prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Starszych z siedzibą w Opolu Lubelskim, działająca od 2 grudnia 2003 roku. Jest to ośrodek typu dziennego, zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godz. od 8.00 - 15.00. Obecnie w warsztatach przebywa trzydziestu pięciu uczestników, którzy dowożeni są dwoma busami. Terapia w warsztatach prowadzona jest w siedmiu pracowniach: gospodarstwa domowego, komputerowej, krawieckiej, muzyczno-teatralnej, plastyczno-ceramicznej, rękodzieła artystycznego oraz stolarskiej. W WTZ odbywają się również zajęcia z psychologiem, rehabilitantką i pielęgniarką. Dodatkowo w ramach rehabilitacji uczestnicy wyjeżdżają na wycieczki oraz biorą udział w różnych imprezach kulturalnych i festynach. Działa również teatr MAGUTA, który tworzą członkowie wszystkich pracowni.
W latach 2012-2014 na rehabilitację społeczną WTZ udzielono co roku wsparcia w kwocie 517.860,00 zł.

Planując interwencje w obszarze dotyczącym problemu niepełnosprawności w Powiecie Opolskim należy zwrócić szczególną uwagę na likwidację barier architektonicznych, a także działania zmierzające do poprawy szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Starzejące się społeczeństwo

W Polsce od kilkunastu lat obserwowany jest proces zmiany struktury demograficznej. W sytuacji niskiej liczby urodzeń oraz wydłużania się przeciętnego trwania życia ludzkiego zwiększyły się zarówno liczba, jak i odsetek osób starszych, przy czym nadal utrzymuje się duża różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W 2013 roku przeciętne trwanie życia mężczyzn wynosiło 73,1 lat, a kobiet 81,1 lat. W porównaniu do początku lat 90 XX w. trwanie życia wydłużyło się o ponad 7 lat w przypadku mężczyzn oraz o 6 lat w przypadku kobiet, zaś w porównaniu do 2000 r. o ponad 3 lata w przypadku mężczyzn jak i kobiet. Postęp w wydłużaniu się przeciętnego trwania życia można przypisywać szeroko propagowanemu prowadzeniu zdrowego stylu życia. W zachowaniu Polaków nastąpiły korzystne zmiany w sposobie odżywiania, wśród osób dorosłych (głównie mężczyzn) wyraźnie zmniejszył się odsetek osób palących tytoń. Nie zmniejsza się natomiast odsetek osób dorosłych pijących alkohol. W ostatnich latach wyraźnie zwiększył się także udział kobiet wykonujących specjalne badania profilaktyczne. Dłuższe ludzkie życie jest zjawiskiem

pozytywnym, niesie ze sobą jednak wiele wyzwań dla polityki socjalnej państwa. pojawia się bowiem potrzeba budowania specjalnych programów gwarantujących dostęp do specjalistycznych usług socjalnych i zdrowotnych, sprzyjających zdrowemu starzeniu się oraz takich, które sprawią, że ich życie będzie społecznie i ekonomicznie satysfakcjonujące.

W końcu 2014 r. powiat opolski zamieszkiwały 61542 osoby, w tym 30103 mężczyzn, 31439 kobiet. Wśród ogółu mieszkańców najliczniejszą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym 38309 mieszkańców.

Wskaźniki obciążenia demograficznego dla powiatu kształtują się następująco:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 60,6
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 112,2
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 32,1

Wykres 23. Struktura mieszkańców powiatu opolskiego wyrażona w podziale na grupy wiekowe. Źródło: Dane GUS

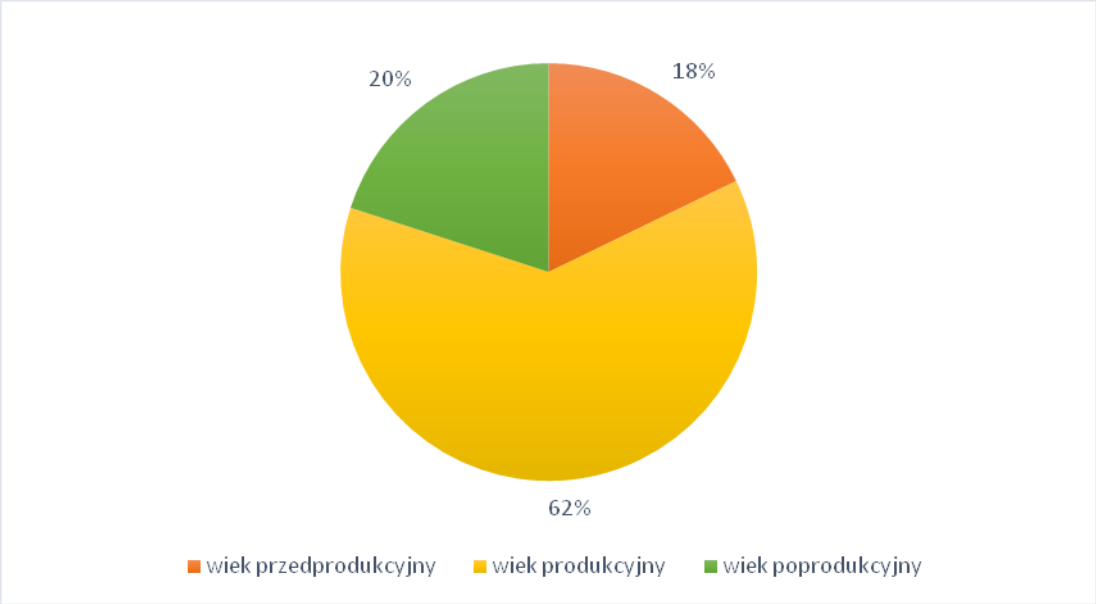

W województwie lubelskim zanotowano następujące wskaźniki obciążenia demograficznego:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 60,2
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 107,7
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi – 31,2

Wykres 24. Struktura mieszkańców województwa lubelskiego wyrażona w podziale na grupy wiekowe. Źródło: Dane GUS

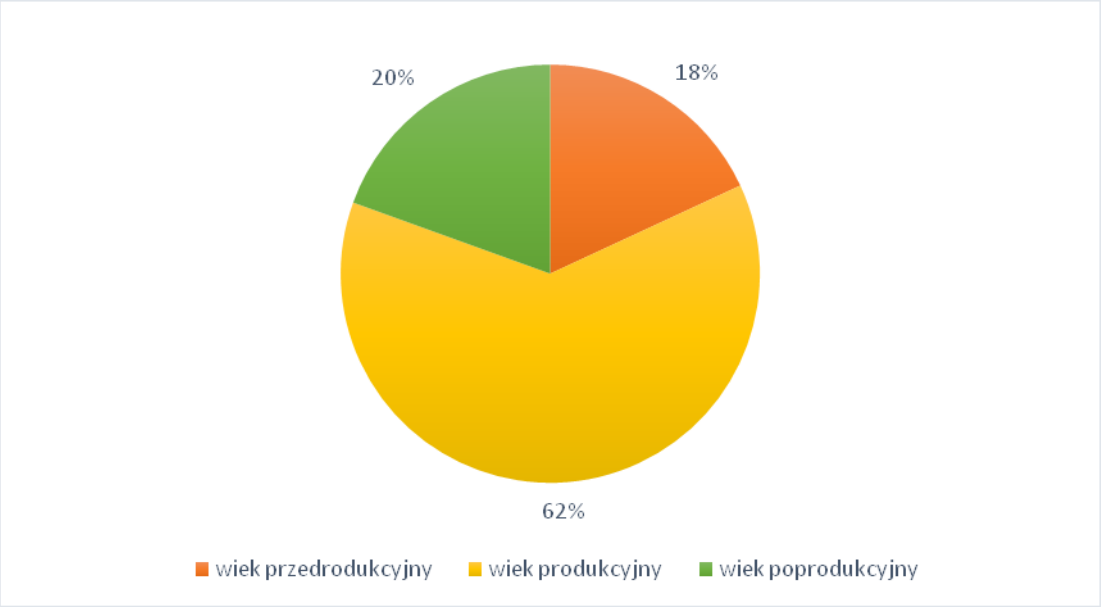

Sytuacja w powiecie jest bardzo zbliżona do wskaźników województwa, jednakże zaznaczyć należy, że na przestrzeni lat 2012-2014 systematycznie wzrasta liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do grup ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 12. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w powiecie opolskim. Źródło: Dane GUS.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	18,7	18,1	17,8
w wieku produkcyjnym	62,4	62,6	62,2
w wieku poprodukcyjnym	18,9	19,4	20,0

Wśród ludności w wieku starszym (70 lat i więcej) w powiecie opolskim przeważającą część stanowią kobiety – 65%, a mężczyźni – 35%. Największe dysproporcje występują w grupie wiekowej powyżej 85 lat, gdzie kobiety stanowią 74%, a mężczyźni 26%.

Tabela 13. Liczba ludności w wieku 70 lat i więcej w powiecie opolskim. Źródło: Dane GUS.

Ludność wg grup wieku ogółem	2012	2013	2014
70 i więcej	6926	6834	6843
70-74	2229	2131	2121
75-79	1940	1981	1924
80-84	1617	1537	1555

85 i więcej	1140	1185	1243

Jak wynika z danych zamieszczonych w powyższej tabeli, w przedziale wiekowym 70 i więcej, największą liczbę ludności w powiecie opolskim stanowią osoby w wieku 70-74 lata.

Osoby starsze stanowią grupę, która jest szczególnie podatna na wykluczenie z życia społecznego. Najistotniejszymi problemami seniorów są: osamotnienie, konieczność stałej opieki, choroby, niski status ekonomiczny, ograniczona mobilność, ograniczenia w korzystaniu z nowych technologii (obsługa komputera, dostęp do Internetu). Dla osób starszych ważne jest zagospodarowanie czasu, wykorzystanie ich doświadczenia zawodowego i życiowego, ich chęci bycia użytecznym, możliwość podniesienia poziomu życia dzięki dodatkowym, nawet niewielkim, dochodom. Funkcjonowanie seniorów w rodzinach podnosi poczucie solidarności międzypokoleniowej. W przypadku osób długotrwale chorych niezbędne jest również wsparcie finansowe, opieka medyczna i pielęgniarska.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalnych usług opiekuńczych. W przypadku kiedy nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu jej zamieszkania, wówczas osoba wymagająca opieki może ubiegać się o skierowanie do domu pomocy społecznej.

Na terenie powiatu opolskiego brak jest domu pomocy społecznej, osoby potrzebujące opieki kierowane są poza powiat.

Tabela 14. Liczba osób przebywających w DPS z terenu poszczególnych gmin w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

Gmina	Osoby oczekujące na miejsce w DPS	Liczba osób z terenu gminy przebywających w DPS w 2012 r.	Liczba osób z terenu gminy przebywających w DPS w 2013 r.	Liczba osób z terenu gminy przebywających w DPS w 2014 r.
Chodel	0	9	9	11
Józefów n/Wisłą	0	9	11	12
Karczmiska	0	1	1	1
Łaziska	0	0	0	0
Opole Lubelskie	3	11	13	19
Poniatowa	1	4	5	5

Wilków	0	0	1	1

Jak wynika z danych zawartych w tabeli, wzrasta liczba osób przebywających w DPS, a w związku z utrzymującymi się niekorzystnymi tendencjami demograficznymi, taka sytuacja może mieć charakter długotrwały.

Na terenie powiatu opolskiego działają Kluby Seniora, które mają na celu aktywizację i integrację osób starszych. W gminach: Józefów nad Wisłą, Karczmiska, Opole Lubelskie Kluby Seniora działają przy gminnych ośrodkach kultury. W gminie Chodel i Poniatowa działa Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Klub Seniora przy Opolskim Centrum Kultury w Opolu Lubelskim organizuje spotkania cykliczne w świetlicy wiejskiej w Elżbiecie, potańcówki, spotkania opłatkowe oraz inne obchody świąt rocznicowych i kościelnych. Członkowie klubu biorą czynny udział w imprezach organizowanych przez Opolskie Centrum Kultury w Opolu Lubelskim takich jak: „Manufaktura Smaków", „Teraz Pstrąg – szanty i ryby". Klub nawiązuje współpracę z innymi Klubami Seniora w województwie.

W gminie Wilków działa Stowarzyszenie „Klub Seniora". Celem stowarzyszenia jest działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności Gminy Wilków oraz rozwoju Gminy.

W Poniatowej Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów zajmuje się organizacją życia środowiskowego i kulturalnego jego członków. Aranżuje spotkania towarzyskie przy kawie, wspomnienia, wycieczki krajoznawcze, ogniska, grille, wieczorki taneczne oraz imprezy okolicznościowe. Zrzesza około 200 osób, z czego ok. 30 działa czynnie. Przy Związku działa Zespół Estradowy "Nadzieja", który od ponad 30 lat uświetnia wszystkie lokalne uroczystości, bierze udział w imprezach powiatowych i wojewódzkich oraz ogólnopolskich przeglądach Artystycznego Ruchu Seniorów w Bydgoszczy.

W powiecie opolskim prowadzą również działalność Uniwersytety III Wieku.

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Opolu Lubelskim jest filią Lubelskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Powstał w 2008, liczba słuchaczy – 58 osób. W ramach Uniwersytetu prowadzone są wykłady oraz zajęcia w zespołach zainteresowań takich, jak:

plastyczne, komputerowe, profilaktyki zdrowia, ruch przy muzyce, lektorat z języka angielskiego.

Poniatowski Uniwersytet Trzeciego Wieku prowadzi działania w formie wykładowej i dyskusyjno-seminaryjnej oraz warsztatowej, w różnorodnych zespołach zainteresowań.

W ramach zajęć prowadzone są:

1. Wykłady z dziedziny historii, literatury, kultury, przyrody, zdrowia.
2. Spotkania „Poznajmy się”- zajęcia integracyjne.
3. Zajęcia w zespołach zainteresowań.
4. Wycieczki turystyczno – krajoznawcze.

Działalność prowadzą następujące edukacyjne zespoły zainteresowań:

Zespół Obsługi Komputera, Zespół Literacki, Zespół Artystyczny: Muzyczny, Plastyczny

Zespoły doskonalący umiejętności w zakresie języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego, rosyjskiego, włoskiego. Zespoły wzmacniające sprawność fizyczną: Zespół Gimnastyczny, Zespół „Ruch przy Muzyce”, Zespół Pływania (nauka pływania lub gimnastyka w wodzie).

Polityka senioralna prowadzona w powiecie powinna zmierzać do poprawy i utrzymania statusu społecznego, bezpieczeństwa i jakości życia osób starszych oraz poprzez likwidację barier architektonicznych i zindywidualizowaną pomoc, umożliwić im udział w kulturze i życiu społecznym.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Kolejną dysfunkcją często występującą wśród osób starających się o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Liczba rodzin w powiecie opolskim korzystająca ze wsparcia pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych stopniowo zwiększa się.

Wykres 25. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodziny niepełne w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS.

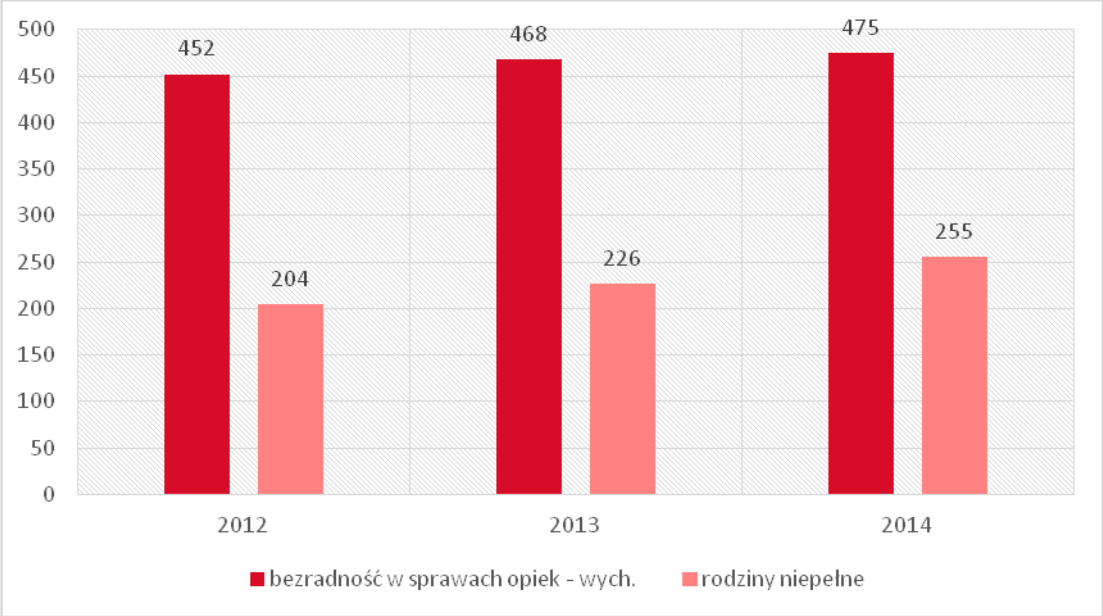

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych dotyczy w głównej mierze rodzin niepełnych, gdzie opiekę nad dziećmi sprawuje tylko jedno z rodziców. Najwięcej rodzin, których dotyka ten problem pobiera świadczenia w gminie Chodel 19,5% ogółu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Znaczący wzrost liczby świadczeniobiorców z tego tytułu odnotowano w gminie Józefów nad Wisłą - wzrost o 91% w stosunku do roku 2013, natomiast największy spadek liczby świadczeniobiorców z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych nastąpił w gminie Poniatowa o 12%.

Wykres 26. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych gminach. Źródło: Dane OPS.

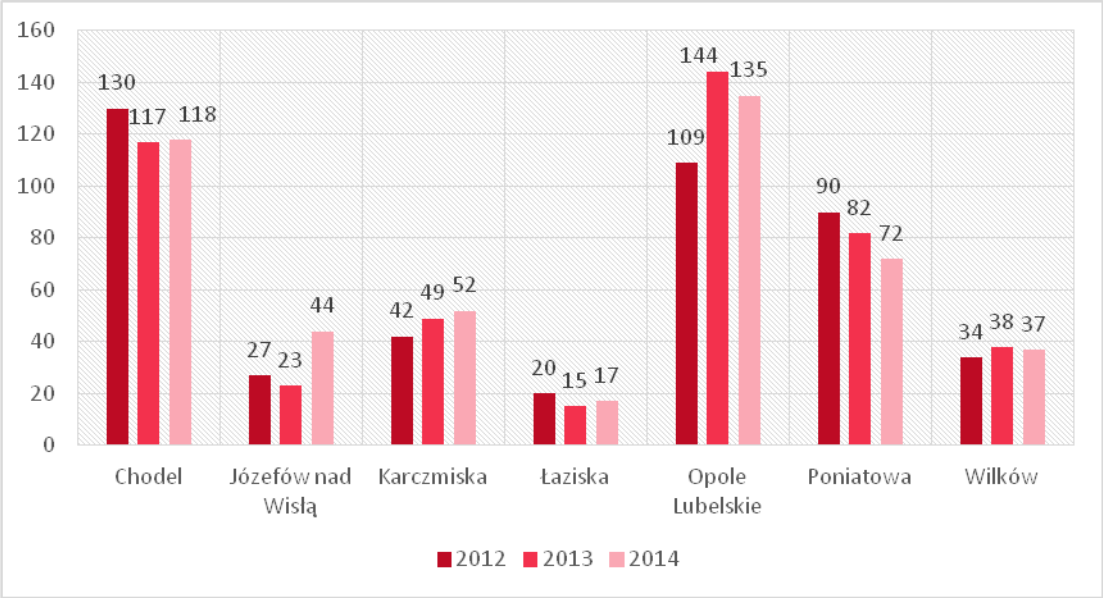

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza
    - spokrewniona
    - niezawodowa
    - zawodowa, w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna
2. Rodzinny dom dziecka

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana przez:

1. placówki opiekuńczo-wychowawczej
2. regionalne placówki opiekuńczo-wychowawczej
3. interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Liczba spraw dotyczących ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia opieki rodzicielskiej w latach 2012-2014 przedstawia się następująco:

- w 2012 roku – 5 spraw
- w 2013 roku – 1 sprawa
- w 2014 roku – 5 spraw

W 2014 roku system pieczy zastępczej w powiecie opolskim tworzyło 56 rodzin zastępczych, w tym: zastępczych rodzin spokrewnionych było 45, rodzin niezawodowych – 10, rodzin zawodowych – 1. Ponadto na terenie powiatu funkcjonowały 2 Rodzinne Domy Dziecka.

Tabela 15. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2012-2014. Źródło: dane PCPR w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej.

	2012	**2013**	**2014**
Liczba rodzin zastępczych	61	59	56
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	84	89	80

W ostatnich trzech latach liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oscyluje wokół 80. Jak wynika z danych zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych, w 2014 r. było 8% mniej rodzin zastępczych niż w roku 2012. Największy procent w odniesieniu do wszystkich form rodzicielstwa zastępczego stanowią rodziny spokrewnione.

Rodzinny Dom Dziecka jest to forma pieczy zastępczej zorganizowana w naturalnych rodzinach zastępczych (w przystosowanych domach rodzinnych), w której może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

W powiecie opolskim funkcjonują 2 Rodzinne Domy Dziecka (w 2012 r. - 1, natomiast od 2013 r. – 2) szczegółowe dane przedstawione są w tabeli poniżej.

Tabela 16. Dane dot. liczby wychowanków rodzinnych domów dziecka w powiecie opolskim w latach 2012-2014. Źródło: dane PCPR.

	2012	**2013**	**2014**
Liczba miejsc	8	16	16
Liczba wychowanków przebywających w rodzinnych domach dziecka	8	16	16
Liczba wychowanków umieszczonych w rodzinnych domach dziecka	8	3	0
Liczba wychowanków opuszczających rodzinne domy dziecka	1	0	0

Dziecko pozbawione opieki własnych rodziców najpełniej zabezpiecza adopcja, która jest formą rodzinnej opieki zastępczej. Poprzez adopcję następuje nawiązanie więzi emocjonalnych i prawnych tak, jak w rodzinie biologicznej. Dziecko pozyskuje nowych rodziców, a jednocześnie nabywa prawa wynikające z Kodeksu Rodzinnego, co zabezpiecza je na całe życie.

W latach 2012 – 2014 z terenu powiatu opolskiego zgłoszono 20 dzieci do adopcji, adoptowano 1 dziecko z terenu powiatu.

Zmierzając w kierunku sprawnego i efektywnego funkcjonowania systemu pieczy zastępczej należy podjąć działania mające na celu wsparcie istniejących i rozwój nowych form pieczy zastępczej, w tym zwrócić uwagę na zwiększenie liczby rodzin zastępczych w powiecie.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2015 poz. 1390) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się celowe działanie lub zaniechanie powodujące naruszenie praw lub dóbr osobistych osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Z analiz danych ogólnopolskich wynika, że osobami doznającymi przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety oraz osoby nieletnie. Natomiast osobami stosującymi przemoc są głównie mężczyźni. Zdarza się, że stosowaniu przemocy w rodzinie towarzyszy niekontrolowane picie alkoholu przez osobę stosującą przemoc, jednak pomiędzy tymi zjawiskami nie ma związku przyczynowo – skutkowego.

Z danych dwóch (spośród pięciu) podmiotów z terenu powiatu opolskiego uprawnionych do wszczynania procedury Niebieskiej Karty, to jest: Komendy Powiatowej Policji w Opolu Lubelskim oraz ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego wynika, że w latach 2012 – 2014 w powiecie opolskim nastąpił znaczący wzrost liczby „Niebieskich Kart" sporządzonych przede wszystkim przez funkcjonariuszy policji oraz pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej, znacząco wzrosła również liczba przeprowadzonych przez funkcjonariuszy policji interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie.

Tabela 17. Interwencje domowe, liczba osób doznających przemocy w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie opolskim w latach 2012 – 2014. Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Opolu Lubelskim

	2012	**2013**	**2014**
Liczba interwencji przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie	17	10	58
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	76	67	150
Liczba ofiar przemocy domowej (ogółem)	77	68	154
W tym: - kobiety - mężczyźni - małoletni	 K - 63 M - 10 MA - 4	 K - 62 M - 6 MA - 0	 K - 133 M - 16 MA - 5
Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem)	77	68	153
W tym: - kobiety - mężczyźni - małoletni	 K - 5 M - 72 MA - 0	 K - 2 M - 66 MA - 0	 K - 4 M - 148 MA - 1
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	21	19	58

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Opolu Lubelskim wynika, że osobami pokrzywdzonymi w wyniku przemocy w rodzinie są głównie kobiety. W 2014 r. liczba ujawnionych przez funkcjonariuszy policji pokrzywdzonych ogółem wzrosła aż o 126% i wynosiła 154, liczba ujawnionych osób stosujących przemoc w rodzinie wynosiła 153 i wzrosła o 125% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 27. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie na terenie powiatu opolskiego w latach 2012-2014. Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Opolu Lubelskim

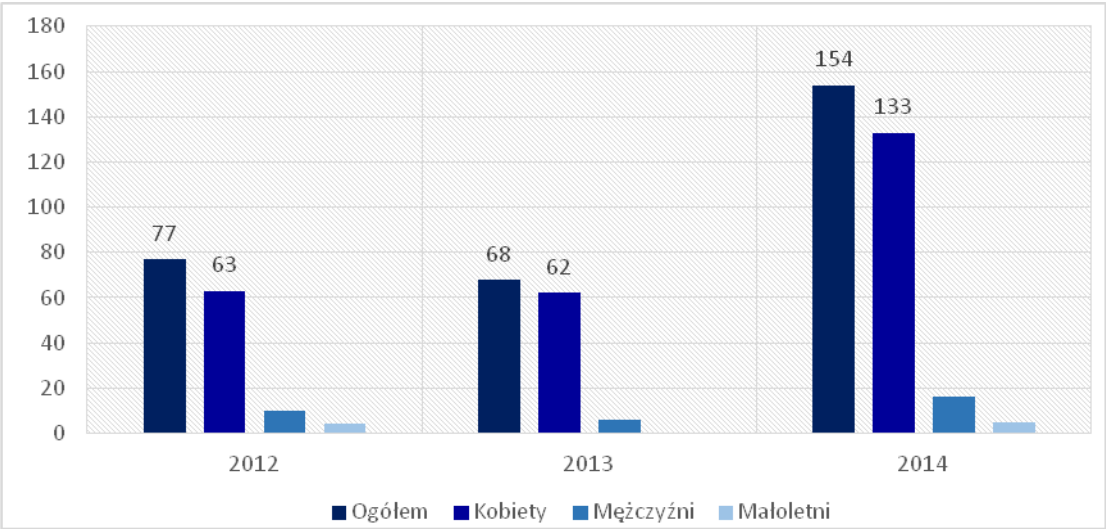

Z danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego wynika, że w powiecie opolskim w 2012 roku 22 rodziny zostały objęte pomocą ośrodków pomocy społecznej ze względu na występującą w nich przemoc. W stosunku do roku 2012 w 2013 roku odnotowano wysoki, bo aż 50% wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń z uwagi na problem przemocy w rodzinie. W roku 2014 liczba rodzin korzystających z pomocy z uwagi na występującą w nich przemoc nie uległa zmianie.

Wykres 28. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia ze względu na występowanie w nich przemocy w latach 2012-2014. Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego

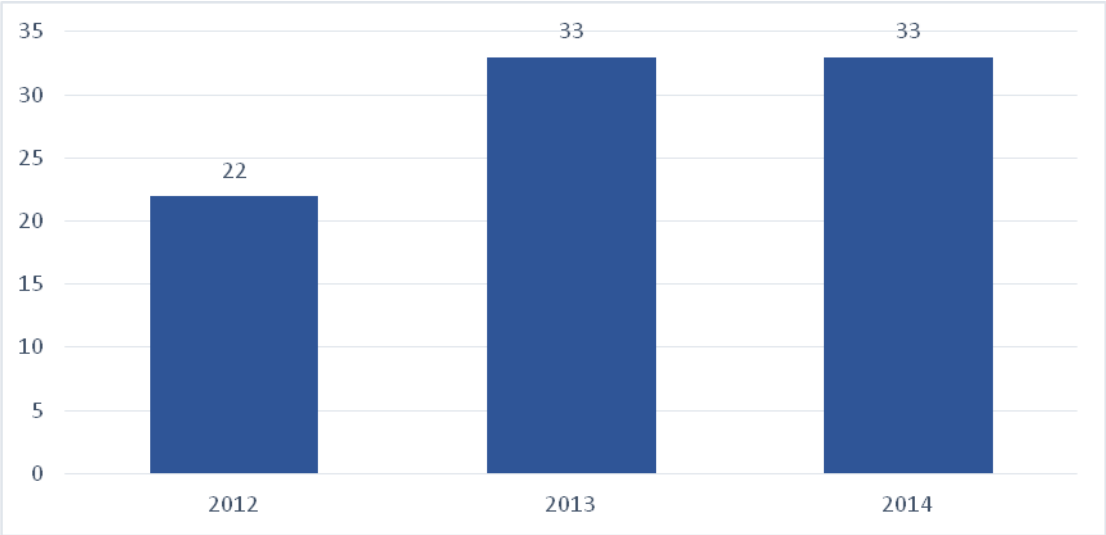

Najwięcej rodzin korzystających z różnych form pomocy w ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego z powodu przemocy w rodzinie w stosunku do ogólnej liczby świadczeniobiorców odnotowano w gminie Łaziska i gminie Poniatowa.

W roku 2014 największy, bo aż 50% wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu występującej w nich przemocy odnotowano w gminie Opole Lubelskie.

Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej ze względu na występowanie w nich przemocy w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego

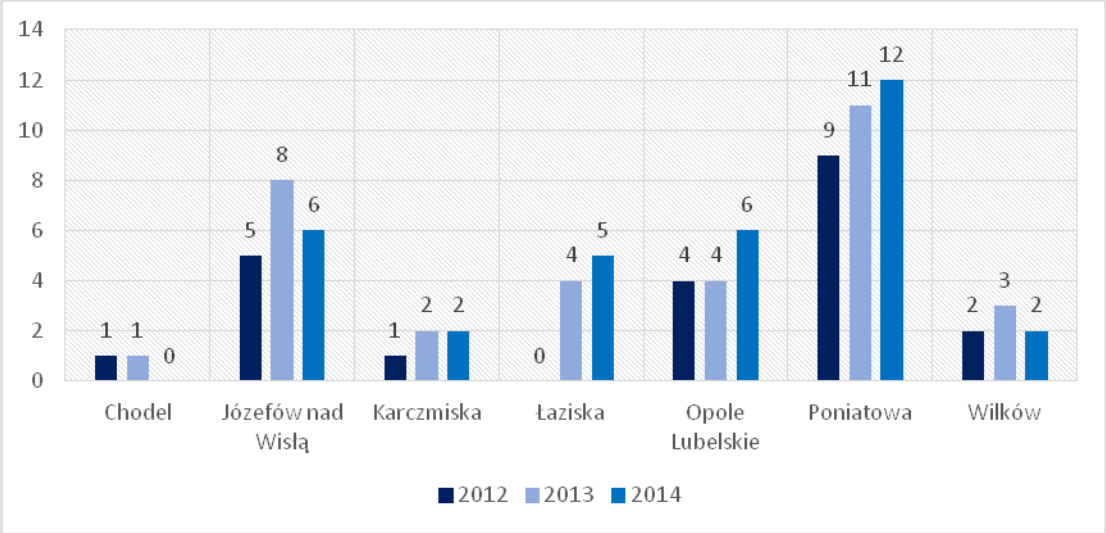

Mieszkańcy powiatu opolskiego uwikłani w przemoc w rodzinie mogą skorzystać z nieodpłatnej pomocy m.in. w funkcjonujących w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej: Punkcie Poradnictwa Specjalistycznego oraz Punkcie Interwencji Kryzysowej.

Punkt Poradnictwa Specjalistycznego w PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej

W strukturze PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej funkcjonuje Punkt Poradnictwa Specjalistycznego (PPS), który udziela pomocy osobom i rodzinom mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Pomoc PPS obejmuje wielozakresowe poradnictwo oraz terapię rodzinną:

- poradnictwo prawne z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, przeciwdziałania przemocy w rodzinie (pierwszeństwo w korzystaniu z poradnictwa prawnego mają osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą),
- poradnictwo psychologiczne dla osób przeżywających kryzysy rozwojowe, trudności przystosowawcze, uwikłanych w przemoc w rodzinie,

- poradnictwo socjalne z zakresu informacji o prawach i uprawnieniach osób korzystających z pomocy społecznej,
- terapię rodzinną dla rodzin:
    - doświadczających sytuacji kryzysowej w związku z zaburzeniami zachowania dziecka,
    - z dzieckiem chorym i upośledzonym,
    - z poszerzonym systemem rodzinnym (np. rodziny zrekonstruowane, rodziny zastępcze),
    - po przeżyciach traumatycznych jednego lub kilku członków,
    - w żałobie,
    - zagrożonych rozpadem.

    (pierwszeństwo udziału w terapii rodzinnej mają osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczone w pieczy zastępczej).

Pomoc PPS udzielana jest przez zatrudnionych specjalistów w bezpośrednim kontakcie z klientem – głównie w siedzibie PCPR, gdy zachodzi potrzeba – również w rozmowie telefonicznej.

PPS oferuje pomoc bezpłatnie i bez względu na posiadany przez osobę lub rodzinę dochód, bez konieczności uprzedniego rejestrowania się (z wyjątkiem terapii rodzinnej, gdzie zachodzi konieczność wcześniejszego zgłoszenia), z zachowaniem prawa klienta do ochrony danych osobowych, a także na życzenie klienta anonimowości.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług Punktu Poradnictwa Specjalistycznego. Dane PCPR

Liczba osób korzystających z usług	**2012**	**2013**	**2014**
Poradnictwo prawne – ogółem	96	85	118
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	4	6	3
Poradnictwo psychologiczne - ogółem	9	4	2
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	0	1	0
Poradnictwo socjalne - ogółem	86	98	44
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	1	0	0
Terapia rodzinna - ogółem	74	111	91
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	18	37	26

Punkt Interwencji Kryzysowej w PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej

W strukturze PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej, który udziela pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w stanie kryzysu, by przywrócić im równowagę psychiczną i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a poprzez to zapobiec przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Pomoc PIK obejmuje:

- diagnozę sytuacji kryzysowej,
- udzielenie wsparcia emocjonalnego, informacyjnego, instrumentalnego,
- pokierowanie do odpowiednich instytucji i placówek pomocowych.

PIK udziela pomocy w formie poradnictwa specjalistycznego:

- poradnictwo prawne z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, przeciwdziałania przemocy w rodzinie (pierwszeństwo w korzystaniu z poradnictwa prawnego mają osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą),
- poradnictwo psychologiczne dla osób przeżywających kryzysy rozwojowe, trudności przystosowawcze, uwikłanych w przemoc w rodzinie,
- poradnictwo socjalne z zakresu informacji o prawach i uprawnieniach osób korzystających z pomocy społecznej (możliwość rozpoczęcia procedury Niebieskiej Karty).

PIK udziela pomocy osobom i rodzinom na ich indywidualne zgłoszenie oraz w odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłaszane przez inne instytucje i organizacje pomocowe, między innymi: ośrodki pomocy społecznej.

Pomoc PIK udzielana jest przez zatrudnionych specjalistów w bezpośrednim kontakcie z klientem – głównie w siedzibie PCPR, gdy zachodzi potrzeba – również w rozmowie telefonicznej. W szczególnych przypadkach organizowane są interwencje wyjazdowe – w środowisku własnym klienta.

PIK oferuje pomoc bezpłatnie i bez względu na posiadany przez osobę lub rodzinę dochód, bez konieczności uprzedniego rejestrowania, z zachowaniem prawa klienta do ochrony danych osobowych, a także – na życzenie klienta – anonimowości.

Tabela 19. Liczba osób korzystających z usług Punktu Interwencji Kryzysowej. Dane PCPR

Liczba osób korzystających z usług	**2012**	**2013**	**2014**
Poradnictwo prawne – ogółem	27	16	16
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	5	3	3
Poradnictwo psychologiczne – ogółem	51	71	29
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	20	44	13
Poradnictwo socjalne – ogółem	3	7	11
w tym z powodu przemocy w rodzinie (osoby doznające przemocy w rodzinie + osoby stosujące przemoc w rodzinie)	0	4	8

Szerokiej analizy danych instytucji i służb interwencyjnych i pomocowych z terenu powiatu opolskiego, dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej dokonało w listopadzie 2015r. w dokumencie „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014" (diagnoza ta została również zawarta w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Opolskim na lata 2016 – 2020).

Podsumowując w/w diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu opolskiego, należy stwierdzić, że w stosunku do wszystkich osób korzystających ze wsparcia instytucji pomocowych w powiecie opolskim niewielką część stanowią osoby doznające przemocy w rodzinie – jednak w okresie od 2012r. do 2014r. było ich więcej niż w okresie 2009r. – 2011r. (to jest okresie diagnozy dokonanej na potrzeby Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Opolskim na lata 2012 – 2015).

Jeszcze mniej osób – w zasadzie są to pojedyncze osoby – korzysta z pomocy z powodu stosowania przez siebie przemocy w rodzinie. Osoby te widoczne są w większej liczbie w statystykach instytucji interwencyjnych.

Wśród osób doznających przemocy w rodzinie korzystających ze wsparcia instytucji w powiecie opolskim zdecydowaną większość stanowią kobiety, rzadziej są to dzieci. Natomiast prawie wszystkie osoby stosujące przemoc w rodzinie objęte głównie interwencją instytucji (rzadziej wsparciem) to mężczyźni.

Z pomocy z powodu przemocy w rodzinie w powiecie opolskim bardzo rzadko korzystają osoby starsze, osoby niepełnosprawne oraz osoby chore psychicznie.

Z kolei wśród osób stosujących przemoc w rodzinie objętych interwencją instytucjonalną diagnozuje się dużą grupę osób uzależnionych od alkoholu. Współtowarzyszenie tych zjawisk może utrwalać stereotyp lokujący w alkoholu przyczynę stosowania przemocy w rodzinie. Jedną z konsekwencji są wciąż jeszcze wyciągane przez gminne zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie / grupy robocze wnioski, iż działania nakierowane na kontrolowanie choroby alkoholowej spowodują zaprzestanie stosowania przemocy wobec członków rodziny.

Podobna zależność widoczna jest w statystykach Sądu Rejonowego w Opolu Lubelskim: mimo iż w większości spraw prowadzonych z art. 207 kodeksu karnego (tzw. znęcanie się nad rodziną) osoby stosujące przemoc w rodzinie zostają skazane, to jednak Sąd Rejonowy w Opolu Lubelskim nie zasądza wobec nich instrumentów bezpośrednio związanych ze stosowaną przez nich przemocą, a głównie zasądza wobec nich obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu.

Najczęściej w powiecie opolskim diagnozowana jest przemoc psychiczna (ze względu na jej specyfikę w zasadzie w 100% przypadków), nieco rzadziej przemoc fizyczna. Najrzadziej w powiecie opolskim diagnozowana jest przemoc seksualna i ekonomiczna – wydaje się jednak, że nie ze względu na małą częstotliwość ich występowania, ale raczej ze względu na trudności w ich identyfikowaniu. Generalnie jednak można stwierdzić, że w porównaniu do okresu diagnozy 2009r. – 2011r. w sposób widoczny wzrosła rozpoznawalność różnych przejawów przemocy w rodzinie.

Najwięcej osób uwikłanych w przemoc w rodzinie ujawnia się w statystykach gminnych zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Natomiast w statystykach poszczególnych instytucji pojedynczo grupa ta nie jest zbyt liczna.

W powiecie opolskim oferta pomocy tzw. miękkiej (poradnictwo, terapia, psychoedukacja) dla osób doznających przemocy w rodzinie nie jest szeroka – w zasadzie jedynie PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej oraz Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Opolu Lubelskim (tu głównie wobec dzieci i młodzieży) dysponują taką ofertą.

Jeszcze uboższa jest oferta wsparcia w zmianie osób stosujących przemoc w rodzinie.

W obszarze w/w miękkiej pomocy osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie w powiecie opolskim nie ma aktywnych organizacji pozarządowych.

W procedurę Niebieskiej Karty w powiecie opolskim angażują się dwa uprawnione podmioty: Komenda Powiatowa Policji w Opolu Lubelskim oraz pomoc społeczna – głównie gminne ośrodki pomocy społecznej oraz PCPR w Opolu Lubelskim z/s w Poniatowej. Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz placówki służby zdrowia nie uruchamiają procedury Niebieskiej Karty – z reguły również wprost komunikują, że nie kontaktują się z nimi osoby uwikłane w przemoc w rodzinie. Prawdopodobnie świadczy to o trudnościach w diagnozowaniu przemocy ze strony pracowników tych służb oraz o ich niechętnej postawie wobec współpracy interdyscyplinarnej.

Ustalenie odsetka populacji rodzin mieszkających w powiecie opolskim zagrożonych przemocą w rodzinie jest bardzo trudne z co najmniej kilku względów:

- ze względu na mechanizmy przemocy w rodzinie, której podstawą jest utrzymanie w tajemnicy tego, co dzieje się w domu,
- ze względu na obezwładniające i zniechęcające do działania i aktywności na rzecz obrony siebie (w tym do zwracania się po pomoc do instytucji i organizacji) skutki doznawania przemocy w rodzinie,
- ze względu na trudności pracowników instytucji i organizacji interwencyjnych i pomocowych w identyfikowaniu przemocy w rodzinie,
- ze względu na powszechnie powtarzane społeczne przekonania (mity i stereotypy) podtrzymujące zjawisko przemocy w rodzinie i utrudniające jego nazywanie, a zatem jego identyfikowanie i reagowanie na nie – co znacznie obniża społeczną kontrolę,
- ze względu na to, że niejednokrotnie ta sama osoba/rodzina poszukuje wsparcia w różnych instytucjach i organizacjach, zatem pojawia się w statystykach więcej niż jednego podmiotu.

W statystykach każdej instytucji, organizacji czy służby zamieszczonych w „Diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014" osoby doznające przemocy w rodzinie stanowią mniej niż 1% ogółu mieszkańców powiatu opolskiego (według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2014r. w powiecie opolskim mieszkało 61.542 osób). Osoby stosujące przemoc w rodzinie to jeszcze mniejszy ułamek procenta.

Pamiętać jednak należy, że w/w statystyki obejmują jedynie ujawnione – znane danej instytucji – przypadki rodzin, w których występuje przemoc. Ze względu na specyfikę zjawiska przemocy w rodzinie zapewne należy przyjąć, iż faktyczny odsetek rodzin, w których występuje przemoc jest wielokrotnie wyższy.

Biorąc pod uwagę powyższe, w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu opolskiego należy skoncentrować się co najmniej na następujących kierunkach oddziaływań:

- monitorowaniu zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie opolskim,
- prowadzeniu działań zapobiegających przemocy w rodzinie w powiecie opolskim (w tym m.in. edukacji lokalnej społeczności, co może przyczynić się do zwiększenia kontroli społecznej zjawiska przemocy w rodzinie),
- wsparciu osób doznających przemocy w rodzinie oraz świadków przemocy w rodzinie (w tym m.in. utworzeniu ośrodka interwencji kryzysowej),
- oddziaływaniach sankcjonujących i wspierających w zmianie osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- podnoszeniu jakości działań instytucji i placówek z powiatu opolskiego oraz kompetencji ich kadr, prowadzących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uzależnienie od alkoholu

Alkoholizm jest jednym z najpoważniejszych problemów zakłócających funkcjonowanie rodzin. Z danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego wynika, że w 2014 roku problem uzależnienia od alkoholu dotyczył 236 osób korzystających z pomocy OPS. Jednak rzeczywista skala zjawiska jest trudna do oszacowania, gdyż osoby uzależnione od alkoholu niezbyt często szukają profesjonalnej pomocy.

Wykres 30. Liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu opolskiego. Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego

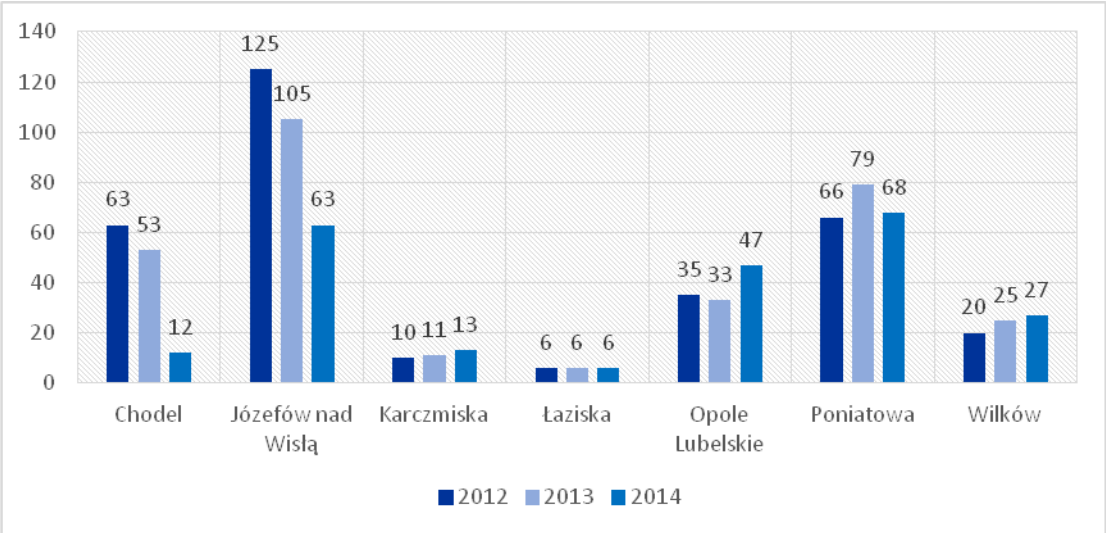

Problem uzależnienia od alkoholu szczególnie widoczny jest w gminie Józefów nad Wisłą, należy jednak zaznaczyć, że liczba uzależnionych sukcesywnie zmniejsza się: w 2014 roku była o 49,6% niższa w porównaniu do roku 2012.

Liczba skierowań w całym powiecie na leczenie odwykowe w 2012 roku wynosiła 63, w 2013 roku – 76, a w 2014 roku wydano 53 skierowania na leczenie odwykowe.

Z powodu alkoholizmu w 2014 roku 217 rodzinom z powiatu opolskiego przyznano świadczenia z pomocy społecznej. Pomocy udzielono 17 rodzinom mniej, niż w roku poprzednim.

Wykres 31. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2012-2014. Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu opolskiego

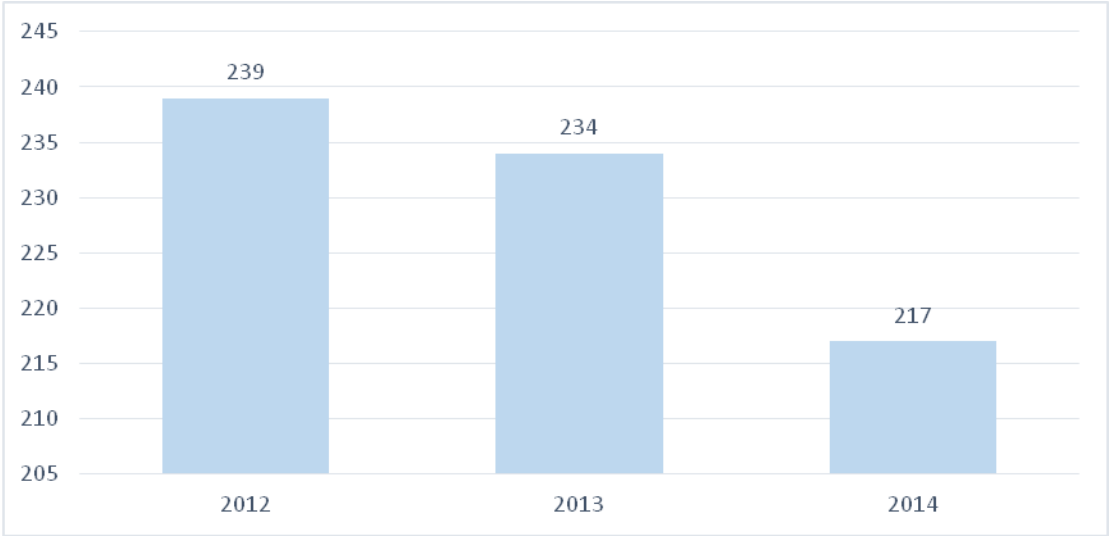

Na terenie powiatu funkcjonuje Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, która wchodzi w skład Powiatowego Centrum Zdrowia sp. z o.o. w Opolu Lubelskim.

Poradnia oferuje bezpłatnie pomoc, która obejmuje:

- poradnictwo:
  - dla osób używających alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (nieuzależnionych),
  - dla rodzin osób uzależnionych,
  - dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- terapię indywidualną i psychoterapię indywidualną:
  - dla osób używających od alkoholu (nieuzależnionych),
  - dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
  - dla rodzin osób uzależnionych,
- terapię grupową:
  - dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
  - dla używających alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (nieuzależnionych),
  - dla rodzin osób uzależnionych.

4.2 Analiza SWOT

Diagnozując występujące w Powiecie Opolskim problemy społeczne, a także sposoby im zapobiegania, uczestnicy warsztatów przeprowadzili analizę SWOT w następujących obszarach:

- bezrobocie
- niepełnosprawność
- starzejące się społeczeństwo
- wspieranie rodziny i piecza zastępcza
- przemoc w rodzinie
- uzależnienia

Są to obszary kluczowe, wymagające zaplanowania interwencji w planowanych działaniach z zakresu polityki społecznej w powiecie.

Ograniczenie zjawiska bezrobocia	**mocne strony**	**słabe strony**
	• dofinansowanie zatrudnienia, staże (wsparcie pracodawców) • wspieranie przedsiębiorców (środki na podjęcie własnej działalności) • podnoszenie kwalifikacji zawodowych (kursy, szkolenia) • zakłady przetwórstwa owocowo-warzywnego • dobrze rozwinięta sieć sklepów, handel	• niewystarczające środki finansowe na wsparcie osób pozostających bez pracy • słabo rozwinięty przemysł (rolniczy charakter powiatu) • brak spółdzielni socjalnych, zakładów pracy chronionej, Klub Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej • niewystarczająca liczba doradców zawodowych w szkołach • krótki okres prowadzenia działalności gospodarczej • sezonowość zatrudnienia
	szanse	**zagrożenia**
	• dotacje unijne • wzrost gospodarczy • systematyczne zmiany programu kształcenia dostosowujące go do	• kryzys gospodarczy • niedostosowanie programów kształcenia do ryku pracy • brak mobilności pracowników

<table>
<tr><td></td><td>wymagań rynku pracy
• rozwój agroturystyki
• rozwój nowych technologii umożliwiających prowadzenie działalność gospodarczej na odległość
• rozwój nowych form zatrudnienia</td><td>• utrzymywanie bierności osób pozostających bez pracy poprzez rozbudowany system zasiłków</td></tr>
<tr><td rowspan="4">System wsparcia osób niepełnosprawnych</td><td>mocne strony</td><td>słabe strony</td></tr>
<tr><td>• wsparcie instytucjonalne
• funkcjonowanie dziennych ośrodków wsparcia osób niepełnosprawnych
• funkcjonowanie WTZ dla dorosłych osób niepełnosprawnych
• organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych
• niektóre obiekty użyteczności publicznej bez barier
• kształcenie osób niepełnosprawnych (specjalne i klasy integracyjne)
• dowóz dzieci i młodzieży do szkół
• dostępna rehabilitacja
• możliwość korzystania ze środków funduszu PUP (staże zawodowe, szkolenia)</td><td>• brak Zakładu Aktywności Zawodowej
• ograniczone środki finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej
• niedostosowanie wszystkich obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych,
• długi okres oczekiwania na usługi specjalistyczne
• niedostosowana baza kulturalno-oświatowa</td></tr>
<tr><td>szanse</td><td>zagrożenia</td></tr>
<tr><td>• wzrost świadomości społecznej dotyczący problematyki osób niepełnosprawnych
• szerokie działania edukacyjne na rzecz osób niepełnosprawnych
• zwiększenie środków finansowych
• postępująca akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku
• tworzenie regulacji prawnych uwzględniających osoby niepełnosprawne</td><td>• niesprzyjająca sytuacja ekonomiczno-gospodarcza w kraju
• postępująca skala zjawiska izolacji i wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością
• utrzymujący się wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">Wsparcie osób starszych</td><td>mocne strony</td><td>słabe strony</td></tr>
<tr><td>• profesjonalne instytucje działające na rzecz pomocy osobom starszym (PCPR, OPS)
• potencjał osobowy (grupy chętne do działania)
• lokalne organizacje i stowarzyszenia prowadzące działalność na rzecz seniorów
• zauważenie problemu przez władze lokalne
• dobre diagnozowanie potrzeb lokalnych w obszarze funkcjonowania-seniorów
• nieduża odległość od miasta wojewódzkiego</td><td>• brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób starszych
• niewystarczające zainteresowanie środowiska lokalnego problemami osób starszych
• brak domu dziennego pobytu
• brak odpowiedniej opieki medycznej
• złe połączenie komunikacyjne między powiatem, a gminami</td></tr>
<tr><td>szanse</td><td>zagrożenia</td></tr>
<tr><td>• wyższy poziom techniki medycznej
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej praw osób starszych
• rozwój infrastruktury zabezpieczającej potrzeby seniorów
• aktywność społeczna seniorów
• zmiana stylu życia seniorów
• wsparcie ze środków unijnych</td><td>• długa aktywność zawodowa powodująca degradację zdrowia seniorów
• wzrost liczby osób starszych i niesamodzielnych
• migracje i emigracje osób młodych
• brak odpowiedzi systemowej na potrzeby osób starszych
• wzrastający poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym
• brak rozwiązań prawnych
• niskie dochody finansowe seniorów, ubóstwo
• przemoc fizyczna, psychiczna i ekonomiczna wobec seniorów</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wspieranie rodziny i piecza zastępcza</td><td>mocne strony</td><td>słabe strony</td></tr>
<tr><td>• profesjonalnie działające instytucje: PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej, Rodzinne Domy Dziecka
• prężnie działające ośrodki kultury i</td><td>• brak punktu informacyjnego dla rodziny dostępnego przez całą dobę
• brak kandydatów na rodziny</td></tr>
</table>

	sportu • odpowiednie kwalifikacje pracowników instytucji pomocowych	zastępcze • zbyt mało usług terapii rodzinnej • zbyt mały dostęp do mediacji dla małżonków • niedostateczna liczba pedagogów i psychologów w szkołach i przychodniach zdrowia • emigracje i migracje młodych ludzi • złożoność i różnorodność problemów • niechęć osób do zakładania rodzin zastępczych
	szanse	**zagrożenia**
	• zmiana świadomości społecznej poprzez m.in. kampanie społeczne promujące rodziny zastępcze • spójne regulacje prawne • rozwój asystentury rodziny • zwiększenie środków finansowych na wspieranie rodzin	• konsumpcjonizm, niechęć do pracy na rzecz potrzebujących • rozpad wartości • rozpad rodzin • negatywne przedstawianie rodzin zastępczych w mediach
System przeciwdziałania przemocy w rodzinie	**mocne strony**	**słabe strony**
	• coraz bardziej profesjonalnie działające instytucje pomocowe, m.in.: OPS, PCPR (PIK, PPS) • funkcjonowanie Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	• brak ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie • brak ośrodka interwencji kryzysowej • niewystarczające usługi terapeutyczne osób stosujących przemoc w rodzinie • niewystarczające stosowanie prawnych narzędzi ochrony osób doznających przemocy w rodzinie przez prokuraturę i sąd

	szanse	zagrożenia
	• stopniowy wzrost świadomości społecznej o zjawisku przemocy w rodzinie i jego skutkach dla osoby i rodziny • ustanawianie przepisów prawnych umożliwiające bardziej skuteczną ochronę osób doznających przemocy w rodzinie • coraz większy nacisk na wspieranie w zmianie osób stosujących przemoc w rodzinie, a nie tylko na karanie ich (zwiększenie udziału perspektywy psychologicznej obok perspektywy moralnej i prawnej)	• przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie • międzypokoleniowy przekaz rodzinny wspierający nierównowagę w rodzinie (akcentujący wyższą pozycję mężczyzny nad kobietą oraz rodzica nad dzieckiem) • niedostateczne stosowanie rozwiązań prawnych dotyczących przemocy w rodzinie
System przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu	**mocne strony**	**słabe strony**
	• coraz bardziej profesjonalnie działające instytucje pomocowe, m.in.: Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Kluby Abstynenta • funkcjonowanie GKRPA • działania prokuratury, policji, sądu w obszarze likwidowania skutków uzależnienia od alkoholu	• brak koordynacji działań podejmowanych w ramach lokalnych programach profilaktycznych na poziomie powiatu • przewlekłość procedur leczenia odwykowego • zbyt łatwa dostępność
	szanse	**zagrożenia**
	• wzrost świadomości społecznej o uzależnieniu od alkoholu i jego skutkach dla osoby i rodziny • zakaz sponsorowania przez producentów alkoholu imprez masowych, zakaz reklamowania spożywania alkoholu • zmniejszenie bezrobocia • skuteczne przepisy prawne dotyczące podejmowania terapii i leczenia uzależnień • profesjonalne metody leczenia	• brak pozytywnych wzorców w rodzinie • bezrobocie • rozpad więzi rodzinnych • emigracje i migracje • brak skutecznych rozwiązań prawnych dotyczących problemów uzależnień • moda na używki

	i terapii uzależnień • profesjonalne ośrodki leczenia i terapii uzależnień	

V. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I SPOSÓB ICH REALIZACJI

5.1 Misja i wizja rozwoju społecznego powiatu opolskiego

Misja:

Efektywne działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców, w szczególności przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych.

Wizja rozwoju społecznego powiatu opolskiego:

Powiat Opolski

- ***jest powiatem o bogatym środowisku naturalnym oraz tradycjach historycznych wykorzystywanych do rozwoju przedsiębiorczości i agroturystyki,***
- ***umożliwia wysoki poziom życia mieszkańcom poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny, rozwiniętą infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, bazę kulturalno-oświatowo - sportową, służbę zdrowia,***
- ***wspiera rozwój organizacji pozarządowych oraz zapewnia swoim mieszkańcom profesjonalną opiekę socjalną.***

Kluczowym zadaniem władz powiatu opolskiego jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom poprzez stworzenie im możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. W działaniach zmierzających do rozwoju społecznego powiatu na szczególną uwagę zasługują osoby, które samodzielnie nie są w stanie włączyć się nurt życia społeczno-zawodowego. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju i przełoży się na ograniczenie obszarów wykluczenia społecznego i zawodowego w powiecie.

5.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Przy formułowaniu celów strategicznych, operacyjnych i zadań wzięto pod uwagę zasady rozwoju społecznego:

- **Wyrównywanie szans i podnoszenie jakości życia:**

projektowane działania powinny respektować zasadę pomocniczości zgodnie, z którą w pierwszej kolejności potrzeby winny być zaspakajanie poprzez rodzinę, społeczność lokalną, a dopiero w dalszej kolejności przez państwo. W projektowanych działaniach dąży się do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

- **Działania profilaktyczne:**

zorganizowane przedsięwzięcia winny dążyć do ograniczania problemów społecznych poprzez wczesną interwencję oraz działania zapobiegawcze.

- **Wsparcie dla istniejących inicjatyw prospołecznych:**

poprzez tę zasadę dąży się do dokonania wzmocnienia potencjału lokalnych instytucji działających w sferze społecznej.

- **Tworzenie nowych inicjatyw prospołecznych wspierających integrację społeczną:**

rozwiązywanie problemów pojawiających się w społeczności lokalnej w oparciu o zaangażowanie mieszkańców. Pozwala to nie tylko na zaspokojenie potrzeb społecznych oraz rozwiązanie problemów, ale także na zacieśnienie więzi miedzy mieszkańcami.

- **Tworzenie działań o szerokim zasięgu:**

problemy społeczne mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązanie wymaga systemowych rozstrzygnięć, zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Oddziaływanie na poszczególne problemy społeczne winno oddziaływać na inne sfery.

- **Tworzenie działań o długotrwałych efektach:**

projektowane działania winny mieć charakter długodystansowy, nie powinny koncentrować się jedynie na rozwiązaniu doraźnym.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę kluczowych problemów społecznych występujących w powiecie opolskim wyznaczono następujące cele strategiczne:

I. Ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez odpowiednią politykę rynku pracy w powiecie opolskim.
II. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.
III. Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych.
IV. Rozwój i wspieranie systemu pieczy zastępczej.

V. Wspieranie i rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych różnymi uzależnieniami.

VI. Partnerstwo służb społecznych.

VII. Pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy.

Powyższe cele wskazują główne pola działań w zakresie polityki społecznej, na których powinna się koncentrować aktywność powiatu opolskiego.

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i kierunki działań.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Wykonawcy*	Przykładowe wskaźniki
Ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez odpowiednią politykę rynku pracy w powiecie opolskim	**Skuteczna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - rozwój mobilności zawodowej i przestrzennej**	Zminimalizowanie długotrwałego bezrobocia - aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem.	PUP, OPS NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, inne JST, PRACODA-WCY	- liczba osób zaktywizowanych - liczba szkoleń, kursów - liczba spotkań z doradcą zawodowym
		Stwarzanie warunków do zatrudnienia "grup szczególnego ryzyka", w tym poprzez rozwój programów stażowych.	PUP, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, PRZEDSIĘ-BIORCY, inne JST	- liczba programów stażowych - liczba stażystów
		Likwidacja barier komunikacyjnych związanych z dojazdem do pracy.	POWIAT, inne JST, NGO	- liczba zlikwidowanych barier
	Intensyfikacja działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w powiecie	Wspieranie samozatrudnienia.	PUP NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	- liczba założonych działalności
		Wsparcie podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy w tworzeniu nowych miejsc pracy.	PUP NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	- formy wsparcia - ilość wspartych podmiotów
		Promocja walorów powiatu i wspieranie agroturystyki.	NGO, POWIAT, NGO, inne JST	- formy wsparcia - ilość wspartych podmiotów
	Stworzenie	Współpraca z	POWIAT,	- liczba nawiązanych

	warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich w kierunkach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy	pracodawcami oraz jednostkami oświatowymi w zakresie profilowania szkolenia zawodowego młodzieży i osób dorosłych - dostosowanie oferty edukacyjnej w powiecie do potrzeb lokalnego rynku pracy.	SZKOŁY, PUP, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	form współpracy
		Stworzenie w powiecie systemu ułatwiającego kształcenia przez całe życie.	Inne JST, POWIAT, PUP, SZKOŁY, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, OPS	- ilość przeprowadzonych szkoleń, kursów - liczba przeszkolonych osób
		Wsparcie osób bezrobotnych w działaniach na rzecz zdobycia lub poszerzenia kwalifikacji zawodowych przydatnych na rynku pracy.	POWIAT, PUP, SZKOŁY, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, OPS	- liczba bezrobotnych, którzy otrzymali wsparcie
		Wsparcie szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu	POWIAT PUP, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	- formy wsparcia - ilość wspartych podmiotów
	Integracja społeczna i adaptacja zawodowa osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	Stworzenie systemu wsparcia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	NGO, PUP, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, OPS	- liczba podjętych przedsięwzięć - liczba osób objętych działaniami - liczba osób, które uzyskały pracę
		Stworzenie efektywnego systemu współpracy podmiotów samorządowych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych.	POWIAT, inne JST, NGO, PRZEDSIĘ-BIORCY, PUP	- liczba podjętych wspólnych działań - liczba utworzonych partnerstw

		Tworzenie Podmiotów Ekonomii Społecznej	Inne JST, NGO, POWIAT	- liczba utworzonych PES
Wyrównywanie szans osób niepełno-sprawnych	**Rehabilitacja społeczna osób niepełno-sprawnych**	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej określonych ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.	PCPR	- stopień realizacji zadań - liczba osób objętych działaniami
		Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, imprezach integracyjnych, itp.	NGO, inne JST, SZKOŁY, POWIAT	- liczba imprez, w/w wydarzeń kulturalnych o charakterze integracyjnym - liczba uczestników
		Wsparcie osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.	Inne JST, NGO, POWIAT	- liczba osób, które otrzymały wsparcie
		Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do korzystania z opieki zdrowotnej i rehabilitacji.	Inne JST,NGO, POWIAT	- liczba wdrożonych programów - liczb osób objętych działaniami
		Tworzenie warunków do pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w życiu społecznym.	Inne JST, NGO, POWIAT	- liczba podjętych przedsięwzięć - liczba osób objętych działaniami
		Rozwój istniejącej bazy wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych. (WTZ, ŚOW, mieszkania chronione i inne).	POWIAT, NGO, inne JST	- liczba osób objętych pomocą w ramach WTZ, ŚDS - liczba mieszkań chronionych
		Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.	POWIAT, inne JST, NGO	- liczba podjętych działań - formy udzielonego wsparcia - ilość organizacji objętych wsparciem
		Realizacja programów na rzecz wsparcia osób	POWIAT, OPS, NGO	- liczba zrealizowanych programów

		niepełnosprawnych, w tym asystent osoby niepełnosprawnej, usługi opiekuńcze.		- liczba osób objętych działaniami
		Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w obiektach użyteczności publicznej.	POWIAT, PCPR	- liczba umów dotyczących likwidacji barier - kwota jaką przeznaczono na likwidowanie barier
		Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnorodnych form spędzania czasu wolnego oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego.	POWIAT, PCPR, DOMY KULTURY, NGO	-liczba niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia
		Rozwijanie oferty funkcjonującego w powiecie Warsztatu Terapii Zajęciowej i Środowiskowego Ośrodka Wsparcia.	WTZ, POWIAT, NGO	- liczba i rodzaj oferowanej pomocy w ramach WTZ i ŚDS - liczba osób objętych działaniami
	Rehabilitacja zawodowa osób niepełno-sprawnych	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej określonych ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.	PCPR	- stopień realizacji zadań - liczba osób objętych działaniami
		Zwiększenie kwalifikacji zawodowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez realizację projektów finansowanych Ze źródeł pozabudżetowych, np. EFS	PUP, PCPR, SZKOŁY, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	- liczba zrealizowanych projektów - liczba osób objętych działaniami - liczba osób, które uzyskały pracę
		Tworzenie warunków	PUP, PCPR,	- liczba osób

		ograniczających zjawisko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.	NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE, PRZEDSIĘ-BIORCY	niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie - ilość wspartych przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne
		Zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w programach wspierających ich zatrudnienie.	PUP, PCPR, NGO, INSTYTUCJE SZKOLENIO-WE	- liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w programach - liczba zrealizowanych programów
		Podejmowanie działań z zakresie utworzenia zakładu aktywności zawodowej i spółdzielni socjalnych.	POWIAT, NGO Inne JST	- liczba utworzonych spółdzielni socjalnych, - liczba utworzonych ZAZ-ów
	Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełno-sprawnych.	Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania problemów osób niepełnosprawnych.	POWIAT, NGO, inne JST	- liczba przeprowa-dzonych akcji społeczno-informacyjnych,
		Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych.	POWIAT, NGO, inne JST	- liczba punktów informacyjnych - liczba kampanii informacyjnych
		Zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	POWIAT, NGO, inne JST, PRZEDSIĘ-BIORCY	- liczba kampanii informacyjnych
Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych	**Tworzenie sprawnego systemu pomocy instytucjonalnej**	Zapewnienie instytucjonalnej opieki osobom w podeszłym wieku i długotrwale lub ciężko chorym.	NGO, OPS, ZOZ, inne JST	- liczba osób korzystających z opieki
		Rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy lokalowej służącej osobom starszym i chorym na terenie powiatu.	POWIAT, inne JST, NGO	- kwota przeznaczona na rozbudowę i modernizację
		Rozwój usług opiekuńczych.	OPS, NGO, WOLONTA-RIUSZE	- liczba osób świadczących usługi opiekuńcze

				- liczba osób korzystających z ww. usług
		Tworzenie klubów aktywności społecznej i mieszkań treningowych lub chronionych.	PRZEDSIĘ-BIORCY, inne JST, POWIAT	- liczba utworzonych klubów, mieszkań chronionych - liczba osób objętych działaniami
		Pozyskiwanie środków z różnych źródeł na realizację zadań i tworzenie programów.	POWIAT, inne JST, NGO	- liczba tworzonych programów - suma pozyskanych środków
		Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.	POWIAT, NGO, inne JST, GOPS	- liczba i forma podjętych działań - liczba utworzonych partnerstw
		Utworzenie Domu Dziennego Pobytu	Inne JST, POWIAT, NGO	- liczba utworzonych DDP - liczba osób objętych działaniami
	Promowanie pozytywnych zachowań wobec starości zwłaszcza wśród młodzieży	Wspieranie rozwoju integracji społecznej osób starszych – współpraca pokoleń, rozwój więzi międzypokoleniowej.	SZKOŁY, POWIAT, inne JST, NGO, DOMY KULTURY	- liczba spotkań, imprez o charakterze integracyjnym - liczba osób objętych działaniami
		Wspieranie organizacji cyklicznych imprez integracyjnych dla lokalnych środowisk ukazujących problemy osób starszych oraz upowszechnienie informacji na ten temat.	POWIAT, inne JST, SZKOŁY, NGO	- rodzaj udzielonego wsparcia - liczba przeprowa-dzonych imprez cyklicznych - liczba kampanii informacyjnych - liczba osób objętych działaniami
		Tworzenie wolontariatu działającego na rzecz osób starszych.	SZKOŁY, NGO	- liczba wolontariuszy - liczba osób objętych działaniami
	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom starszym	Akcje edukacyjne wspierające osoby starsze, dot. Praw i bezpieczeństwa.	OPS, POLICJA, NGO, SZKOŁY	- liczba przeprowadzonych akcji
Rozwój i wspieranie systemu pieczy zastępczej	**Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia**	Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów	PCPR, OPS, NGO	- liczba akcji promocyjnych - liczba przeszkolonych kandydatów do tworzenia i realizacji

	opieki i wychowania przez rodziców	do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.		zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej
		Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób zainteresowanych tematyką rodzinnej pieczy zastępczej, w tym kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.	PCPR, NGO, INSTYTUCJE SZKOLE-NIOWE	- liczba przeprowadzonych szkoleń, kursów - liczba osób biorących udział w szkoleniach, kursach
		Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (objęcie rodziny wsparciem asystenta)	PCPR, OPS, SZKOŁY, PP-P, NGO	- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie - liczba zatrudnionych asystentów rodziny
		Zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w formie rodzinnej i instytucjonalnej.	PCPR, OPS	- liczba dzieci, które umieszczono w pieczy zastępczej
	Wspieranie rodzin i rozwój różnych form pieczy zastępczej	Wspieranie rodzin zastępczych.	PCPR, OPS, NGO	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
		Organizowanie szkoleń oraz grup wsparcia dla rodzin zastępczych mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.	PCPR, NGO, INSTYTUCJE SZKOLE-NIOWE	- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba grup wsparcia - liczba rodzin zastępczych korzystających ze wsparcia
		Objęcie istniejących rodzin zastępczych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	PCPR	- liczba rodzin objętych wsparciem
		Prowadzenie poradnictwa i terapii rodzinnej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w	PCPR, PP-P	- liczba godzin poradnictwa i terapii - liczba osób korzystających z poradnictwa i terapii

		pieczy zastępczej.		
		Zwiększenie liczby rodzin zastępczych, w tym rodzin zawodowych.	PCPR	- liczba rodzin zastępczych, w tym zawodowych
		Współpraca z instytucjami realizującymi zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną.	PCPR, OPS, SZKOŁY, PP-S, SĄD, SŁUŻBA ZDROWIA, POLICJA, NGO	- liczba i rodzaj podjętych wspólnych działań
		Finansowanie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	PCPR, OPS	- kwota finansowania
		Tworzenie i realizacja programów na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.	PCPR, NGO, SZKOŁY,	- liczba utworzonych programów
		Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.	PCPR	- liczba odbytych szkoleń, kursów, staży -liczba osób uczestniczących w szkoleniach, kursach
		Pozyskiwanie pomocy wolontariuszy do realizacji zadań z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną.	PCPR, OPS, SZKOŁY, NGO	- liczba wolontariuszy
	Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielnienia się wychowanków pieczy zastępczej i innych instytucji	Tworzenie i realizacja programów usamodzielnienia.	PCPR	- liczba utworzonych programów
		Wspieranie usamodzielnianych wychowanków.	PCPR, OPS, NGO, inne JST	- liczba wychowanków, którym udzielono wsparcia
		Podnoszenie przez usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych.	PUP, PCPR, inne JST, NGO, INSTYTUCJE SZKOLE-NIOWE	- liczba wychowanków podnoszących kwalifikacje zawodowe i kompetencje społeczne
		Finansowanie pomocy wychowankom w	PCPR	- kwota przeznaczona na pomoc w procesie

		procesie usamodzielnienia.		usamodzielnienia
		Zapewnienie usamodzielnionym wychowankom miejsc w mieszkaniach chronionych.	JST, NGO	- liczba miejsc w mieszkaniach chronionych - liczba wychowanków, których umieszczono w mieszkaniu chronionym
		Utworzenie mieszkań chronionych	JST, NGO	- liczba mieszkań - liczba osób objętych wsparciem
Wspieranie i rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w tym uwikłanych w przemoc w rodzinie, uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych	**Stworzenie sprawnego systemu pomocy społecznej pomagającego osobom i rodzinom przezwyciężyć trudności życiowe, których nie są w stanie pokonać samodzielnie**	Podejmowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych sprzyjających wzmacnianiu więzi rodzinnych oraz nauce radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.	SZKOŁY, PP-P, OPS, PCPR, NGO	- liczba podjętych działań edukacyjnych - liczba osób uczestniczących w działaniach
		Dostosowanie infrastruktury pomocy społecznej umożliwiającej dobry dostęp do świadczeń w zakresie interwencji kryzysowej i wsparcia – utworzenie całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej wraz z miejscami hostelowymi.	POWIAT, NGO	- liczba utworzonych ośrodków interwencji kryzysowej, - liczba osób objętych działaniami
		Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze interwencji kryzysowej.	OPS, PCPR, NGO	-liczba godzin szkoleń, kursów, innych form doskonalenia zawodowego - liczba osób doskonalących się zawodowo
		Rozwijanie systemu świadczenia interwencji kryzysowej i wsparcia.	PCPR, NGO, inne JST, PP-P	- liczba podjętych działań - liczba osób objętych działaniami
		Realizacja projektów z zakresu pomagania osobom i rodzinom	OPS, SZKOŁY, PCPR, KPP,	- liczba zrealizowanych projektów

		znajdującym się w sytuacjach kryzysowych.	NGO, PP-P	- liczba osób objętych działaniami
		Pomoc w przezwyciężeniu zjawiska bezdomności, tworzenie schronisk, mieszkań socjalnych, programów wychodzenia z bezdomności.	OPS, NGO, inne JST	- liczba utworzonych schronisk, mieszkań socjalnych - liczba programów wychodzenia z bezdomności - liczba osób objętych w/w programami
	Podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz ochronę osób doznających przemocy w rodzinie	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu opolskiego i jego poszczególnych gmin	PCPR, OPS	- liczba analiz, raportów itp.
		Rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie.	NGO, PCPR,OPS, P P-P, KPP, SZKOŁY	- liczba przeprowadzonych kampanii społecznych, akcji informacyjnych oraz innych działań
		Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin, w których występuje przemoc.	PCPR, OPS, NGO, KPP, PCZ, PP-P	- liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy - liczba zatrudnionych specjalistów
		Działania mające na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie	KPP, NGO, OPS,PCPR, PP-P, SĄD,PROKURATURA, ZESPOŁY INTERDYSCYPLINARNE	- liczba osób objętych działaniami
		Wsparcie w zmianie osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, oddziaływania terapeutyczne oraz inne formy wsparcia	PCPR, NGO, OPS	- liczba programów terapeutycznych, - liczba programów, oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych - liczba innych programów i form wsparcia - liczba osób objętych programami i innymi formami wsparcia

		Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	OPS, KURATO-RZY, KPP, PCPR, NGO, PP-P, GKRPA, SZKOŁY, OCHRONA ZDROWIA,	- liczba przeprowadzonych szkoleń, kursów - liczba innych form podnoszenia kompetencji zawodowych, jak superwizja, grupa wsparcia itp. - liczba osób objętych działaniami podnoszącymi kompetencje zawodowe
		Realizacja innych projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.	PCPR, inne JST, NGO, OPS, PP-P	- liczba zrealizowanych projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie - liczba osób objętych działaniami
	Zapobieganie powstawaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu oraz ograniczanie skali tego zjawiska w powiecie.	Działalność profilaktyczna.	OPS, KPP, inne JST, GKRPA KLUBY ABSTYNE-NTA, NGO, PTUoAiW	- liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych, kampanii informacyjnych - liczba osób objętych działaniami
		Realizacja programów z zakresu zapobiegania zjawiska różnego rodzaju uzależnienia od alkoholu	GMINA,OPS, KPP, POWIAT, inne JST, GKRPA KLUBY ABSTYNE-NTA, NGO	- liczba zrealizowanych programów - liczba osób objętych działaniami
		Tworzenie i kontynuacja działalności różnych form wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.	PTUoAiW, OPS, inne JST, GKRPA KLUBY ABSTYNE-NTA, NGO	- liczba utworzonych form wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych - liczba działających form wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych - liczba osób objętych działaniami
		Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i	SZKOŁY, NGO, POLICJA,	- liczba kampanii, imprez promocyjnych

		młodzieży.	OPS, POWIAT,GMINA,GKRPA	- liczba osób objętych działaniami
Partnerstwo służb społecznych.	**Podnoszenie kwalifikacji pracowników, w celu zapewnienia jak najlepszego standardu świadczonych usług**	Wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalnie działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez dokształcanie i rozwój kadr socjalnych.	OPS, PCPR, INSTYTUCJE SZKOLE-NIOWE, NGO	- liczba pracowników socjalnych - liczba osób objętych działaniami - ilość zrealizowanych kursów, szkoleń
		Wdrażanie nowych rozwiązań organizacyjnych oraz instrumentów i programów służących podniesieniu jakości świadczonych usług poprzez instytucje pomocy społecznej.	OPS, PCPR, NGO	- liczba osób objętych działaniami - ilość wdrożonych rozwiązań
		Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji i organizacji pomocy społecznej.	PCPR, NGO, INSTYTUCJE SZKOLE-NIOWE	- liczba szkoleń, kursów - liczba uczestników szkoleń, kursów
	Wsparcie rozwoju organizacji społecznych i grup nieformalnych działających w obszarze pożytku publicznego	Pomoc w rozwoju i tworzeniu organizacji pozarządowych.	Inne JST,SP, NGO, POWIAT	- ilość powstałych organizacji - ilość wspartych organizacji
		Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań.	Inne JST, SP, NGO, POWIAT	- liczba i rodzaj podjętych wspólnych działań - ilość powstałych partnerstw
		Tworzenie Podmiotów Ekonomii Społecznej.	Inne JST, SP, POWIAT, NGO	- liczba utworzonych PES
		Wspieranie aktywności społecznej, w tym grup obywatelskich.	Inne JST, SP, POWIAT, NGO	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia - liczba osób objętych działaniami
		Intensyfikacja działań na rzecz rozwoju wolontariatu.	Inne JST, SP, NGO	- liczba wolontariuszy
		Realizacja projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego lub	Inne JST, SP, NGO, POWIAT	- liczba zrealizowanych projektów

		innych programów finansowanych także ze źródeł pozabudżetowych.		
Pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy	**Wszechstronna integracja uchodźców ze środowiskiem**	Organizowanie wsparcia obejmującego zabezpieczenie potrzeb materialnych, integracji ze środowiskiem, innych.	POWIAT, NGO, inne JST	- liczba osób, którym udzielono wsparcia

* PUP-Powiatowy Urząd Pracy
NGO – Non Governmental Organization (organizacje pozarządowe)
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
KPP – Komenda Powiatowa Policji
PP-P – Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna
GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
PTUoAiW – Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia

Realizacja strategii przewiduje współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, a także instytucji działających w zakresie polityki społecznej.

5.3 Harmonogram realizacji strategii

Cele operacyjne	Kierunki działań	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skuteczna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - rozwój mobilności zawodowej i przestrzennej	Zminimalizowanie długotrwałego bezrobocia - aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem.										
	Stwarzanie warunków do zatrudnienia "grup szczególnego ryzyka", w tym poprzez rozwój programów stażowych.										
Intensyfikacja działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w powiecie.	Wspieranie samozatrudnienia.										
	Wsparcie podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy w tworzeniu nowych miejsc pracy.										
	Promocja walorów powiatu i wspieranie agroturystyki										

Stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich w kierunkach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy.	Współpraca z pracodawcami oraz jednostkami oświatowymi w zakresie profilowania szkolenia zawodowego młodzieży i osób dorosłych - dostosowanie oferty edukacyjnej w powiecie do potrzeb lokalnego rynku pracy.										
	Stworzenie w powiecie systemu ułatwiającego kształcenia przez całe życie.										
	Wsparcie osób bezrobotnych w działaniach na rzecz zdobycia lub poszerzenia kwalifikacji zawodowych przydatnych na rynku pracy.										
	Wsparcie szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu.										
Integracja społeczna i adaptacja zawodowa osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	Stworzenie systemu wsparcia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.										
	Stworzenie efektywnego systemu współpracy podmiotów samorządowych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych.										
	Tworzenie Podmiotów Ekonomii Społecznej.										
Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej określonych ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.										
	Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, imprezach integracyjnych, itp.										
	Wsparcie osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.										

	Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do korzystania z opieki zdrowotnej i rehabilitacji.										
	Tworzenie warunków do pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w życiu społecznym.										
	Rozwój istniejącej bazy wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych. (WTZ, ŚOW, mieszkania chronione i inne).										
	Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.										
	Realizacja programów na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym asystent osoby niepełnosprawnej, usługi opiekuńcze.										
	Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w obiektach użyteczności publicznej.										
	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnorodnych form spędzania czasu wolnego oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego.										
	Rozwijanie oferty funkcjonującego w powiecie Warsztatu Terapii Zajęciowej i Środowiskowego Ośrodka Wsparcia.										
Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej określonych ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.										

	Zwiększenie kwalifikacji zawodowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez realizację projektów finansowanych Ze źródeł pozabudżetowych, np. EFS .										
	Tworzenie warunków ograniczających zjawisko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.										
	Zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w programach wspierających ich zatrudnienie.										
	Podejmowanie działań z zakresie utworzenia zakładu aktywności zawodowej i spółdzielni socjalnych.										
Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych	Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania problemów osób niepełnosprawnych.										
	Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych.										
	Zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.										
Tworzenie sprawnego systemu pomocy instytucjonalnej	Zapewnienie instytucjonalnej opieki osobom w podeszłym wieku i długotrwale lub ciężko chorym.										
	Rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy lokalowej służącej osobom starszym i chorym na terenie powiatu.										
	Rozwój usług opiekuńczych.										
	Tworzenie klubów aktywności społecznej i mieszkań treningowych lub chronionych.										
	Pozyskiwanie środków z różnych źródeł na realizację zadań i tworzenie programów.										

	Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.										
	Utworzenie Domu Dziennego Pobytu										
Promowanie pozytywnych zachowań wobec starości zwłaszcza wśród młodzieży.	Wspieranie rozwoju integracji społecznej osób starszych – współpraca pokoleń, rozwój więzi międzypokoleniowej.										
	Wspieranie organizacji cyklicznych imprez integracyjnych dla lokalnych środowisk ukazujących problemy osób starszych oraz upowszechnienie informacji na ten temat.										
	Tworzenie wolontariatu działającego na rzecz osób starszych.										
Zapewnienie bezpieczeństwa osobom starszym.	Akcje edukacyjne wspierające osoby starsze dot. praw i bezpieczeństwa										
Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców	Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.										
	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób zainteresowanych tematyką rodzinnej pieczy zastępczej, w tym kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.										
	Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.										
	Zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w formie rodzinnej i instytucjonalnej.										
Wspieranie rodzin i rozwój różnych form pieczy	Wspieranie rodzin zastępczych.										

zastępczej	Organizowanie szkoleń oraz grup wsparcia dla rodzin zastępczych mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.										
	Objęcie istniejących rodzin zastępczych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.										
	Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.										
	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych, w tym rodzin zawodowych.										
	Współpraca z instytucjami realizującymi zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną.										
	Finansowanie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.										
	Tworzenie i realizacja programów na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.										
	Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.										
	Pozyskiwanie pomocy wolontariuszy do realizacji zadań z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną.										
Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielnienia się wychowanków pieczy zastępczej i innych instytucji	Tworzenie i realizacja programów usamodzielnienia.										
	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków.										
	Podnoszenie przez usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych.										

	Finansowanie pomocy wychowankom w procesie usamodzielnienia.										
	Zapewnienie usamodzielnionym wychowankom miejsc w mieszkaniach chronionych.										
	Utworzenie mieszkań chronionych.										
Stworzenie sprawnego systemu pomocy społecznej pomagającego osobom i rodzinom przezwyciężyć trudności życiowe, których nie są w stanie pokonać samodzielnie	Podejmowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych sprzyjających wzmacnianiu więzi rodzinnych oraz nauce radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.										
	Dostosowanie infrastruktury pomocy społecznej umożliwiającej dobry dostęp do świadczeń w zakresie interwencji kryzysowej i wsparcia – utworzenie całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej wraz z miejscami interwencyjnymi.										
	Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze interwencji kryzysowej.										
	Rozwijanie systemu świadczenia interwencji kryzysowej i wsparcia.										
	Realizacja projektów z zakresu pomagania osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych.										
	Pomoc w przezwyciężeniu zjawiska bezdomności, tworzenie schronisk, mieszkań socjalnych, programów wychodzenia z bezdomności.										
Podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar przemocy	Rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie.										
	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin, w których występuje problem przemocy.										

	Ochrona ofiar przemocy w rodzinie – zapewnienie przyjaznych warunków przesłuchań oraz podejmowanie innych działań.										
	Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, oddziaływania terapeutyczne oraz inne.										
	Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy.										
	Rozwijanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.										
	Realizacja projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.										
Zapobieganie powstawaniu problemów związanych z uzależnieniami oraz ograniczanie skali tego zjawiska w powiecie	Działalność profilaktyczna.										
	Realizacja programów z zakresu zapobiegania zjawiska różnego rodzaju uzależnień.										
	Tworzenie i kontynuacja działalności różnych form wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.										
	Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.										
Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników, w celu zapewnienia jak najlepszego standardu świadczonych usług	Wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalnie działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez dokształcanie i rozwój kadr socjalnych.										

	Wdrażanie nowych rozwiązań organizacyjnych oraz instrumentów i programów służących podniesieniu jakości świadczonych usług poprzez instytucje pomocy społecznej.										
	Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji i organizacji pomocy społecznej.										
Wsparcie rozwoju organizacji społecznych i grup nieformalnych działających w obszarze pożytku publicznego	Pomoc w rozwoju i tworzeniu organizacji pozarządowych.										
	Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań.										
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej.										
	Wspieranie aktywności społecznej, w tym grup obywatelskich.										
	Intensyfikacja działań na rzecz rozwoju wolontariatu.										
	Realizacja projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego lub innych programów finansowanych także ze źródeł pozabudżetowych.										
Wszechstronna integracja uchodźców ze środowiskiem	Organizowanie wsparcia obejmującego zabezpieczenie potrzeb materialnych, integracji ze środowiskiem, innych.										

5.4 Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Opolskim na lata 2016-2020,

- Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie realizowany w Powiecie Opolskim na lata 2016-2020,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2020,
- Program współpracy Powiatu Opolskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Opolskim na lata 2015-2017

VI. RAMY FINANSOWE

Działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025 będą miały następujące źródła finansowania:

1) środki własne pochodzące z budżetu powiatu;
2) środki przekazane powiatowi z budżetu państwa (dotacje);
3) środki funduszy krajowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy);
4) środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (np. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny);
5) dotacje dla organizacji pozarządowych;
6) inne źródła.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Opolskim przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2012-2014 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2013 i 2014 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w powiecie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość:

- 852 Pomoc społeczna
- 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

W prognozie na lata 2016-2025 zastosowano średnią wzrostu 2,5 % w skali roku wyliczoną na podstawie wydatków na politykę społeczną w roku 2014 (z uwzględnieniem kosztów wynagrodzenia pracowników).

Prognoza wydatków na politykę społeczną na lata 2016 - 2025

Lp	Rok	Dział 852 – Pomoc społeczna				
		zadania własne	zadania rządowe	dotacje dla organizacji pozarządowych (zadania rządowe)	na utrzymanie dzieci na terenie innych powiatów	**razem**
1.	2016 - plan	2 290 551	12 000	633 000	460 000	**3 395 551**
2.	2017	2 347 815	12 300	648 825	471 500	**3 480 440**
3.	2018	2 406 510	12 608	665 046	483 288	**3 567 452**
4.	2019	2 466 673	12 923	681 672	495 370	**3 656 638**
5.	2020	2 528 340	13 246	698 714	507 754	**3 748 054**
6.	2021	2 591 549	13 577	716 182	520 448	**3 841 756**
7.	2022	2 656 338	13 916	734 087	533 459	**3 937 800**
8.	2023	2 722 746	14 264	752 439	546 795	**4 036 244**
9.	2024	2 790 815	14 621	771 250	560 465	**4 137 151**
10.	2025	2 860 585	14 987	790 531	574 477	**4 240 580**

Lp.	Rok	Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
		zadania własne	zadania rządowe	dotacje dla organizacji pozarządowych (zadania rządowe)	**razem**
1.	2016 - plan	1 447 579	135 000	57 540	**1 640 119**
2.	2017	1 483 768	138 375	58 979	**1 681 122**
3.	2018	1 520 862	141 834	60 453	**1 723 149**
4.	2019	1 558 884	145 380	61 964	**1 766 228**
5.	2020	1 597 856	149 015	63 513	**1 810 384**
6.	2021	1 637 802	152 740	65 101	**1 855 643**
7.	2022	1 678 747	156 559	66 729	**1 902 035**
8.	2023	1 720 716	160 473	68 397	**1 949 586**
9.	2024	1 763 734	164 485	70 107	**1 998 326**
10.	2025	1 807 827	168 597	71 860	**2 048 284**

VII. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

7.1 System monitorowania Strategii

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych.

Monitoring prowadzony będzie jako:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poziom osiągania każdego celu operacyjnego będzie mierzony raz na dwa lata poczynając od 2018 roku, a poszczególnych zadań i projektów realizacyjnych na koniec każdego roku kalendarzowego.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z rocznego planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie powiatu. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalane będą w zależności od ich kategorii.

Sprawozdanie z rocznego planu realizacyjnego zostanie opublikowanie na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu Lubelskim z siedzibą w Poniatowej do końca I kwartału.

Wskaźniki ewaluacyjne

Jednym z podstawowych instrumentów umożliwiających przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji i uzyskanie wiarygodnych wyników będą wskaźniki pomiaru osiągnięć celów wytyczonych przez strategię. Wskaźnik może być zdefiniowany jako pomiar celu, który ma zostać osiągnięty, zaangażowanych środków, otrzymanego efektu, miernika jakości lub zmiennej wynikającej z kontekstu. Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/ projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/ projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);
- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/ projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie – krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:

- oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
- oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów – niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

Przykłady wskaźników oddziaływania, to np. spadek stopy bezrobocia w regionie w wyniku realizacji programu szkoleniowego, wzrost liczby przedsiębiorstw w wyniku działania sieci wsparcia biznesu itd.

Obiektywnie weryfikowalne wskaźniki opisują cele przedsięwzięcia przy pomocy wielkości mierzalnych. Z punktu widzenia wiarygodności i spójności procesu monitoringu i ewaluacji wskaźnik powinien spełniać określone kryteria. Często stosowaną prostą zasadą odnoszącą się do definiowania wskaźników jest zasada SMART:

Specific – określony – odniesienie się do określonych elementów matrycy logicznej projektu,

Measurable – mierzalny (kwantyfikowalny) – w zakresie dostępnych źródeł weryfikacji,

Achievable – możliwy do osiągnięcia po akceptowalnych kosztach, realistyczny,

Relevant – właściwy w stosunku do potrzeb (w tym wypadku, np. wynikających z zakresu ewaluacji),

Timely – ograniczony czasowo – czyli odnoszący się do granic czasowych projektu lub zakresu badania ewaluacyjnego.

W każdym realizowanym zadaniu zostały zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie zostanie podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym do koordynatora strategii.

Wzór raportu:

Zadanie/ projekt	**Instytucja/organizacja realizująca**	**Zaplanowane wskaźniki osiągnięć**	**Osiągnięte wskaźniki**	**Źródła danych**
Nazwa i opis, cele		twarde	twarde	Ankiety, listy obecności, dokumenty projektu, itp.
		miękkie	miękkie	

7.2 Ewaluacja Strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025 jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

Logika interwencji

Cele:

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);

- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników które przyczyniły się osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy tez analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:[5]

- Trafność: to stopień w jakim cele przedsięwzięcia są zgodne z wymaganiami beneficjenta, potrzebami lokalnymi oraz politykami i priorytetami partnerów/ donorów; projekt/zadanie musi wynikać z rzeczywistych potrzeb lokalnych.
- Efektywność - to ocena właściwego przekształcania zasobów/środków (funduszy) ludzi, czasu itd. w efekty; efektywność koncentruje się na relacji między produktami, rezultatami i/lub oddziaływaniem i środkami (w szczególności finansowymi) przeznaczonymi do ich uzyskania.
- Skuteczność - to stopień, w jakim przedsięwzięcie osiągnęło (lub ma osiągnąć) cele przy uwzględnieniu stopnia ważności tych celów; skuteczność porównuje to, co zostało zrobione z tym, co pierwotnie planowano.
- Oddziaływanie/użyteczność - to wszystkie konsekwencje wdrożenia strategii – krótko i długoterminowe, bezpośrednie i pośrednie, pozytywne i negatywne, przewidziane

[5] Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006

i nieprzewidziane; oddziaływanie jest miernikiem oceny szerszych konsekwencji na poziomie lokalnym, regionalnym, czy krajowym.

- Trwałość - to stopień jakim efekty strategii oddziaływają po jego zakończeniu; to prawdopodobieństwo kontynuacji tych efektów długim odstępie czasu; trwałość może być oceniana z punktu widzenia możliwości jej utrzymania i rozbudowy w przyszłości.

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

Planowanie ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2016-2025 obejmie następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji;
- wyznaczenie instytucji odpowiedzialnej za zlecenie i nadzór nad przeprowadzeniem ewaluacji oraz podjęcie decyzji o tym, kto będzie włączony (ze strony instytucji zlecającej) w proces projektowania i wdrażania ewaluacji.

Projektowanie ewaluacji ma na celu sprecyzowanie i określenie oczekiwań stawianych wobec badania ewaluacyjnego, będzie składał się z następujących elementów:

- bardziej dokładnego określenia – sprecyzowania przedmiotu ewaluacji (przy uwzględnieniu wcześniejszych decyzji podjętych na etapie planowania),
- sformułowania listy szczegółowych pytań ewaluacyjnych,

- opracowania zakresu zadań dla wykonawcy badania oraz innych wymagań czy procedur prowadzenia badania ewaluacyjnego.

Istotnym elementem fazy projektowania będzie podjęcie decyzji co do metod, które będą stosowane w czasie badania ewaluacyjnego, jej szczegółowego zakresu oraz dostępnych zasobów. Zastosowane zostaną następujące rodzaje pytań ewaluacyjnych:

- opisowe, których celem jest obserwacja, opis i pomiar zmian (rejestracja tego, co się wydarzyło),
- przyczynowo skutkowe, które pozwalają zrozumieć i ocenić relacje między przyczynami i skutkami (w jaki sposób i do jakiego stopnia określone zjawisko/zmiany można przypisać danej strategii),
- normatywne – odnoszące się do kryteriów ewaluacji (np. czy wyniki i wpływ interwencji są zadowalające w odniesieniu do postawionych celów, zadań, itd.),
- predyktywne – będące próbą określenia, co stanie się w rezultacie wprowadzenia danej interwencji (np. czy program nakierowany na zwalczanie bezrobocia na danym obszarze nie zagrozi już istniejącym miejscom pracy),
- krytyczne, których celem jest wsparcie procesu zmiany, np. z punktu widzenia postawy zgodności z wartościami (jak polityka w zakresie równych szans może być w większym stopniu akceptowana przez MŚP?, jakie są skuteczne strategie dla ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego).

Realizacja ewaluacji weźmie pod uwagę następujące fazy cyklu procesu ewaluacji:

- projektowanie ewaluacji (strukturalizacja) – szczegółowe określenie kryteriów i elementów ewaluacji, wybór narzędzi obserwacji i zestawu wskaźników;
- pozyskiwanie danych – zebranie danych koniecznych do analizy (danych administracyjnych – dokumentacji strategii, danych pierwotnych i wtórnych, wywiady z uczestnikami i beneficjentami);
- analiza danych – interpretacja zebranych danych (zestawienie danych i ich porównanie), analiza wykorzystująca takie narzędzia, jak weryfikacja hipotez, analiza przyczynowo skutkowa, itd. – przy zastosowaniu metod statystycznych i innych;
- formułowanie ocen – ocena efektów strategii w odniesieniu do wcześniej sformułowanych pytań ewaluacyjnych.

Raport ewaluacyjny[6]

Raport ewaluacyjny będzie końcowym, najważniejszym produktem badania ewaluacyjnego, gdyż dostarczy informacji o jego wynikach oraz jest podstawą do akceptacji wyników prac zespołu ewaluacyjnego. Zastosowana zostanie następująca struktura raportu ewaluacyjnego:

- podsumowanie,
- tekst główny raportu,
- wnioski i zalecenia,
- aneksy,
- zakres zadań wykonawcy,
- zastosowana metodologia,
- skład osobowy zespołu wykonawcy (z podaniem zakresów odpowiedzialności za poszczególne zadania),
- lista konsultowanych osób i organizacji,
- harmonogram badania,
- wykaz dokumentacji wykorzystanej przy ocenie,
- inne dokumenty techniczne (np. formularze ankiet, wykorzystane dane statystyczne).

[6] Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

VIII. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności powiatu opolskiego z podziałem na płeć w latach 2012-2014. Źródło: dane GUS. *13*
Wykres 2. Struktura wiekowa ludności powiatu opolskiego w latach 2012-2014. Źródło dane GUS. . *14*
Wykres 3. Ruch naturalny na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014. Źródło dane GUS.15
Wykres 4. Migracje na obszarze powiatu opolskiego w latach 2012 – 2014. Źródło dane GUS...... *15*
Wykres 5. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w powiecie opolskim w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS...... *30*
Wykres 6. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS...... *31*
Wykres 7. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2014 roku w poszczególnych gminach. *31*
Wykres 8. Liczba gospodarstw dotkniętych problemem unóstwa w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *35*
Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS...... *36*
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2012-2014.Źródło: dane OPS...... *36*
Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku, stan na 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim...... *38*
Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani wg. wykształcenia, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim.. ..... *39*
Wykres 13. Bezrobotni zarejestrowani wg. czasu pozostawania bez pracy, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim...... *39*
Wykres 14. Bezrobotni zarejestrowani wg posiadanego stażu pracy, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim. *40*
Wykres 15. Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani z terenu powiatu opolskiego dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim. *40*
Wykres 16. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowani, stan na dzień 31.XII dla lat 2012-2014. Źródło: PUP w Opolu Lubelskim. *41*
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2012-2014. Źródło: Dane OPS...... *41*
Wykres 18. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2012-2014. Źródło: Dane GOPS...... *43*

Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, w poszczególnych gminach w latach 2012-2014 Źródło: dane OPS *43*
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *47*
Wykres 21. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *47*
Wykres 22. Liczba osób posiadających skierowanie do Środowiskowego Ośrodka Wsparcia. w latach 2012-2014. Źródło: dane ŚOW „Pinokio” *51*
Wykres 23. Struktura mieszkańców powiatu opolskiego wyrażona w podziale na grupy wiekowe. Źródło: dane GUS *53*
Wykres 24. Struktura mieszkańców województwa lubelskiego wyrażona w podziale na grupy wiekowe. Źródło: dane GUS *54*
Wykres 25. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodziny niepełne w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *58*
Wykres 26. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych gminach. Źródło: dane OPS. *58*
Wykres 27. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie na terenie powiatu opolskiego w latach 2012-2014. Źródło: dane KPP w Opolu Lubelskim. *63*
Wykres 28. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia ze względu na występowanie w nich przemocy w latach 2012-2014.. Źródło: dane OPS. *63*
Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej ze względu na występowanie w nich przemocy w poszczególnych gminach w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *64*
Wykres 30. Liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej w poszczególnych gminach. Źródło: dane OPS. *71*
Wykres 31. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *72*

IX. SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności na terenie powiatu opolskiego, z podziałem na gminy w roku 2014. Źródło dane GUS. *13*
Tabela 2. Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatu opolskiego stan na 30.09.2014 r. Źródło SROSG. *18*
Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego oraz wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w latach 2012-2014. Źródło dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Opole Lubelskieie. *22*
Tabela 4. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *32*
Tabela 5. Stopa bezrobocia w latach 2012 - 2014 roku w Polsce, województwie lubelskim i w powiecie opolskim (stan na 31.XII), Źródło: GUS. *37*
Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w przekroju gmin, w tym kobiety w latach 2012 – 2014 stan na 31.XII. Źródło: dane GUS. *38*
Tabela 7. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, cel składanych wniosków, najczęstsze powody wydawanych orzeczeń w latach 2012-2014. Źródło: dane PCPR. *45*
Tabela 8. Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się. Źródło: dane PCPR. *49*
Tabela 9. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Źródło: dane PCPR. *49*
Tabela 10. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki. Źródło: dane PCPR. *49*
Tabela 11. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych. Źródło: dane PCPR. *50*
Tabela 12. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w powiecie opolskim. Źródło: dane GUS. *54*
Tabela 13. Liczba ludności w wieku 70 lat i więcej w powiecie opolskim. Źródło: dane GUS. *54*
Tabela 14. Liczba osób przebywających w DPS z terenu poszczególnych gmin w latach 2012-2014. Źródło: dane OPS. *55*
Tabela 15. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2012-2014. Źródło: dane PCPR *59*
Tabela 16. Dane dot. liczby wychowanków rodzinnych domów dziecka w powiecie opolskim w latach 2012-2014. Źródło: dane PCPR. *60*
Tabela 17. Interwencje domowe, liczba osób doznających przemocy w rodzinie i osób stosujacych przemoc w rodzinie w powiecie opolskim w latach 2012 – 2014. Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Opolu Lubelskim. *62*
Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług Punktu Poradnictwa Specjalistycznego. dane PCPR. *65*
Tabela 19. Liczba osób korzystających z usług Punktu Interwencji Kryzysowej. dane PCPR. *67*